

Katri Mäenpää

**3—6-VUOTIAIDEN LASTEN KUVATAIDeprojektin
TOTEUTTAMINEN KOKKOLAN PÄIVÄKODEISSA**

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Joulukuu 2015

Yksikkö Kokkola-Pietarsaaren yksikkö	Aika Joulukuu 2015	Tekijä/tekijät Katri Mäenpää
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (Amk)		
Työn nimi 3—6-VUOTIAIDEN LASTEN KUVATAIDEPROJEKTIN TOTEUTTAMINEN KOKKOLAN PÄIVÄKODEISSA		
Työn ohjaaja Tarja Mäkitalo, kasvatustieteen maisteri	Sivumäärä 40 + 42	
Työelämäohjaaja Kaisa Wacklin, va. Kokkolan varhaiskasvatuksen koordinaattori		
<p>Projektini tarkoitus oli kartoittaa lastenkulttuurin näkyvyyttä ja kuvataidekasvatuksen toteuttamista neljässä Kokkolan päiväkodissa. Tavoitteena oli jakaa näiden neljän päiväkodin kesken kuvataidekasvatukseen liittyviä työmenetelmiä kuvataidekirjaseen välityksellä. Kuvataidekirjaseen avulla päiväkotien työntekijät voivat helposti löytää uusia menetelmiä kuvataidekasvatuksen monipuoliseen toteuttamiseen.</p> <p>Projekti eteni päiväkotien kuvataidetuokion havainnoimisesta varhaiskasvattajien haastatteluihin ja lopuksi itse toteuttamiini interventioihin. Havainnointien ja haastattelujen avulla kokosin 3—6-vuotiaiden lasten kuvataidekasvatuksen toteuttamisen menetelmiä kirjaseen, jonka myöhemmin jaoin projektiin osallistuneisiin päiväkoteihin. Interventioiden avulla pystyin käytännössä havainnollistamaan eri päiväkotien keinoja kuvataidekasvatuksen toteuttamiseksi.</p> <p>Lastenkulttuuri päiväkodeissa on hyvin näkyvässä, esimerkiksi lasten ohjattujen tuokioiden aikana tekemät työt nostetaan esille ja lapsia kannustetaan taiteelliseen toimintaan. Kuitenkin lasten omaehtoisten töiden näkyväksi tekemisessä on vielä kehitettävää. Tämän projektin lopuksi toteutettiin lasten oman taiteen näyttely tavoitteena vahvistaa lapsen toimijuutta kulttuurin tuottajana. Kuvataidekasvatus päiväkodeissa on monipuolista, mutta uusille menetelmille on tarvetta. Tämän projektin tuotoksena syntyneen kuvataidekirjaseen koettiin hyödylliseksi, mutta jatkossa olisi tarvetta laaja-alaisemmalle ja jatkuvasti päivittyvälle versiolle. Tämän voisi toteuttaa Kokkolan päiväkotien yhteisenä internetsivustona, jossa työntekijät voisivat jakaa työmenetelmiään.</p>		
Asiasanat Kuvataidekasvatus varhaiskasvatuksessa, lastenkulttuuri kuvataiteessa, havainnointi.		

Unit Kokkola-Pietarsaari Unit	Date December 2015	Author/s Katri Mäenpää
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis Executing Visual Arts Project for 3—6-Year-olds to Day Care Centers in Kokkola		
Instructor Tarja Mäkitalo, Master of Arts (Education)		Pages 40 + 42
Supervisor Kaisa Wacklin, (temporary) Coordinator of Early Childhood Education in Kokkola		
<p>The purpose of this project was to study the visibility of children´s culture and the execution of visual arts education in four of the day care centers in Kokkola. The aim was to share working methods of executing visual arts education between these four day care centers through visual arts booklet. Through visual arts booklet the employees of day care centers can easily discover new methods to execute visual arts education in a versatile way.</p> <p>The present project proceeded from observations of child groups to interviews of early childhood educators to carrying out interventions. By way of observations and interviews I compiled a booklet including methods of executing visual arts education to children aged 3 to 6 years. This booklet I handed out to employees of the day care centers at the end of the project. Through interventions I could demonstrate in practice how employees in different day care centers carry out visual arts education.</p> <p>Children´s visual arts culture is very visible in day care centers for example art which is done during guided visual art lessons is put on display and children are overall encouraged to create art. Still there is a lot of improving in making children´s spontaneous visual art visible. At the end of this project a children´s spontaneous visual arts exhibition was put together. The aim of this exhibition was to bolster children´s role as producers of culture. The visual arts education in day care centers is versatile but there is always a need for new methods. The booklet which is a product of the present project has proven to be useful but in the future there is a need for a broader and continuously updating version. This version could be online and made in co-operation with day care centers in Kokkola.</p>		
Key words Visual arts education in early childhood education, visual arts in child culture, observation.		

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET	2
2.1	Projektin tausta	2
2.2	Projektin tavoitteet	3
3	KUVATAIDEPROJEKTIN TIETOPERUSTA	5
3.1	Kuvataide varhaiskasvatuksen ympäristössä	5
3.2	Taiteen merkitys lapsen kehitykselle	6
3.3	Varhaiskasvattajan tehtävä kuvataidekasvattajana	8
3.4	Havainnointi tiedonkeruun menetelmänä	9
4	KUVATAIDEPROJEKTIN ETENEMINEN	11
4.1	Projektin päätehtävät ja projektiorganisaatio	11
4.2	Projektin vaiheet	11
4.3	Havainnoinnit pohjana interventioiden suunnittelulle	13
4.4	Haastattelut pohjana toiminnan suunnittelulle	15
4.5	Interventioiden toteuttaminen haastattelujen pohjalta	19
4.5.1	Keväiset puut	19
4.5.2	Eläimen pesä	21
4.5.3	Peilikuvaperhoset	22
4.5.4	Kohokuviot	23
4.5.5	Lasten taidenäyttely	24
5	KUVATAIDEPROJEKTIN KOKONAISARVIOINTI	27
5.1	Projektisuunnitelman arviointi	27
5.2	Kuvataideprojektin tavoitteiden arviointi	28
5.3	Kuvataideprojektin toiminnallisen osuuden arviointi	30
6	POHDINTA	32
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Projektini aihe on saanut alkunsa omasta kiinnostuksestani kuvataiteita kohtaan, sekä omasta halustani työskennellä varhaiskasvatuksen parissa. Kuvataidekasvatus on viime aikoina puhututtanut paljon. Se onkin ollut jo kauan säästöjen ja satsaamisen ristipaineessa. Erityisesti perusopetuksessa taideaineista on pyritty tinkimään, muiden ”tärkeämpien”, lukuaineiden varjolla. Kuitenkin samalla tunnustetaan, että esimerkiksi juuri kuvataiteella on tärkeä tehtävä koulutuksen tasapainottavana voimana ja luovuuden edistäjänä. Päiväkoodeissa nämä säästötoimet ovat näkyneet lähinnä kuvataiteelliseen toimintaan vaadittavien materiaalien vähytenä. Varhaiskasvattajien luovuuden merkitys on korostunut, kun samoihin kuvataiteellisen toiminnan tavoitteisiin tulee pyrkiä niukemmilla resursseilla. Tästä on toki monia hyviäkin puolia, sillä esimerkiksi luonnonmateriaalien käytön kautta lasten kanssa tutustutaan luontoon ja edistetään lasten luovuutta heidän keksiessään uusia leikkejä ja tapoja ilmaista itseään yllättävien materiaalien avulla.

Projektini tarkoitus oli kartoittaa lastenkulttuurin näkyvyyttä ja kuvataidekasvatuksen toteuttamista neljässä Kokkolan päiväkodissa. Tavoitteena oli jakaa näiden neljän päiväkodin kesken kuvataidekasvatukseen liittyviä työmenetelmiä kuvataidekirjaseen välityksellä. Kuvataidekirjaseen avulla päiväkotien työntekijät voivat helposti löytää uusia menetelmiä kuvataidekasvatuksen monipuoliseen toteuttamiseen.

Projektini koostui kahdesta tiedonkeruun vaiheesta sekä interventioista. Aluksi keräsin tietoa projektiin osallistuneista päiväkodeista havainnoimalla kussakin päiväkodissa pidettyä kuvataidetuokiota, minkä jälkeen haastattelin työntekijöitä kuvataidekasvatuksen toteuttamisen menetelmistä. Keräsin haastattelujen ja havainnointien perusteella kuvataidekasvatuksen kirjaseen, jossa on työmenetelmiä kuvataiteen monipuoliseen hyödyntämiseen päiväkodissa kasvatuksen välineenä. Seuraavaksi pidin kuhunkin neljästä päiväkodista kuvataidetuokion, joissa käytettiin päiväkotien työntekijöiden mainitsemia menetelmiä. Tavoitteena interventioille oli havainnollistaa erilaisia tapoja toteuttaa kuvataidetyöskentelyä 3—6-vuotiaiden lasten parissa. Lopuksi toteutin yhteen projektiin osallistuneista päiväkodeista lasten kuvataidenäyttelyn. Näyttelyssä pyrittiin tuomaan esiin erityisesti lasten omaa kulttuuria ja taidetta.

2 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

Tässä kappaleessa avaan tämän kuvataideprojektin taustaa ja sille asetettuja tavoitteita. Tavoitteet ovat jaettu projektiin osallistuvan organisaation ja lasten tavoitteisiin, sekä omiin henkilökohtaisiin tavoitteisiin ammatillisen kasvun näkökulmasta. Tavoitteet on luokiteltu myös oppimis-, tulos- ja toiminnallisiin tavoitteisiin. Tämän opinnäytetyön lopuksi olen kirjannut näiden tavoitteiden toteutumisesta Projektin kokonaisarviointi sekä Pohdinta luvuissa.

2.1 Projektin tausta

Tämä projekti lähti liikkeelle omasta kiinnostuksesta sekä kuvataiteita että varhaiskasvatusta kohtaan. Halusin omalla projektillani edistää kuvataidekasvatuksen toteutumista päiväkodeissa. Minulla oli jo ennen tämän projektin aloittamista oletus siitä, että päiväkodeissa kaivattaisiin lisää työmenetelmiä jokapäiväisen kuvataidekasvatuksen toteuttamiseen. Haastateltuani projektiin osallistuneiden päiväkotien varhaiskasvattajia sainkin myönteistä palautetta aihevalinnastani, sillä usein kuvataiteen toteuttamisen menetelmät pysyvät samoina vuodesta toiseen.

Halusin tämän projektin avulla yhdistää varhaiskasvatuksen kentällä toimivien kasvattajien menetelmät. Projektini muodostuu neljän varhaiskasvattajan haastatteluista, joissa muun muassa kerään heidän hyviksi kokemiaan varhaiskasvatuksen työmenetelmiä. Projektissani myös havainnoin kuvataidekasvatuksen toteuttamista päiväkodeissa. Havainnoinnin kohteina olivat esimerkiksi kuvataiteelliseen toimintaan innostaminen ja materiaalien luova käyttö. Seuraavaksi toteutin yhden kuvataideintervention kuhunkin näistä neljästä päiväkodista. Interventioissa hyödynsin haastattelujen ja kuvataidetuokioiden havainnointien seurauksena saatuja menetelmiä. Lopuksi järjestin lasten taidenäyttelyn yhden päiväkotiryhmän kanssa, jossa lasten vapaan leikin aikana luodut työt pääsivät kehyksiin ja koko päiväkodin nähtäville aulaan.

2.2 Projektin tavoitteet

Tälle projektille asetin tavoitteita sekä projektiin osallistuville lapsille, päiväkodeille, sekä itselleni. Nämä tavoitteet on nähtävissä myös projektisuunnitelmastani (TAULUKKO 1, LIITE 1/4-1/5). Toiminnallisena tavoitteena lapsille olin asettanut luovuuden edistämisen, kuvataiteellisen ilmaisun harjoittamisen, sekä kokemuksen lapsesta kulttuurin tuottajana. Luovuuden edistämässä lapsella tulee olla mahdollisuus tehdä työstään omanlaisensa, ilman pakottavaa tarvetta tehdä ”mallin mukainen” työ. Kuvataiteellista ilmaisua voidaan harjoittaa käyttämällä erilaisia välineitä ja materiaaleja sekä opettamalla erilaisia ilmaistekniikoita. Kokemus kulttuurin tuottamisesta syntyy, kun lapsen taide nostetaan esille, sitä arvostetaan ja siitä keskustellaan.

Oppimistavoitteiksi asetin itseilmaisun harjoittamisen kuvataiteen keinoilla sekä toimiminen yksilönä ryhmässä. Itseilmaisun harjoittelun kautta lapsen omat tunteet, ajatukset ja kokemukset välittyvät hänen tekemässään kuvataiteessa. Päiväkotien tarjoama kuvataidekasvatus toteutetaan useimmiten pienryhmissä. Tämän vuoksi yhdeksi tavoitteeksi muodostui lapsen toimiminen yksilönä ryhmässä. Tällöin lapsen tulisi osata olla oma itsensä ryhmässä ja toimia muiden lasten kanssa yhdessä, esimerkiksi keskustelemalla toisten töistä ja omastaan, mutta myös antaa tilaa muille työrauhan muodossa.

Tulostavoitteina tällä projektilla oli luoda uusi kulttuurielämys lasten arkeen, itseilmaisun oppiminen erilaisten materiaalien avulla, sekä luovuuden kehittämisen mahdollisuuden tarjoaminen. Tämän projektin aikana keräämäni kuvataidekasvatuksen ideat ja teemat poikkeavat tarkoituksella lapsen tavallisesta arjesta päiväkodissa, jotta lapsilla olisi mahdollisuus inspiroitua ja innostua uudesta. Tulevaisuuden kannalta on myös tärkeää, että lapsi on oppinut hyödyntämään erilaisia tekniikoita omien tunteidensa ja ajatustensa välittämiseen, jotta ne ovat helposti otettavissa käyttöön. Projektilla tarjotaan lapsille myös mahdollisuus luovuuden käyttämiseen tuokion aikana suunnittelemalla toiminnasta mahdollisimman väljää ja luovat ratkaisut sallivaa.

Projektiin osallistuneiden päiväkotien kohdalle toiminnalliseksi tavoitteeksi olin asettanut lastenkulttuurin esille nostamisen ja uusien menetelmien käyttöönoton päiväkodin arjessa. Kuvataidetuokioiden havainnointien ja varhaiskasvattajien haastattelujen avulla kartoitin tarkemmin lastenkulttuurin näkyvyyttä päiväkotien arjessa. Erityisesti varhaiskasvattajien

haastattelujen aikana minulla oli mahdollisuus herätellä kasvattajia tiedostamaan millä tavoin heidän päiväkodissaan lastenkulttuuri näkyy ja miten tätä tilannetta voisi parantaa.

Projektin yksi tavoitteista oli tuoda lisää kuvataidekasvatuksen menetelmiä varhaiskasvat-
tajien työkaluiksi. Näiden työmenetelmien tuli olla helposti käyttöön otettavia ja sovellet-
tavissa lapsiryhmiin. Oppimistavoitteena päiväkodeille oli omaksua uusia menetelmiä ar-
jen työhön. Nämä työmenetelmät tulevat esiin niin lopputuotteena syntyvän kuvataidevi-
hon kautta kuin projektin aikana pidettävien interventioiden kautta. Tulostavoitteeksi päi-
väkodeille asetin lastenkulttuurin näkyvämmäksi tekemisen ja kuvataidekasvatuksen to-
teuttamisen monipuolistamisen. Lastenkulttuurin tulisi olla päiväkodeissa näkyvää ja joka-
päiväistä. Kuvataidekasvatuksen monipuolistuminen tarkoittaa muun muassa uusien mene-
telmien, materiaalien ja teemojen käyttöönottoa lasten luovuuden rikastamiseksi.

Oman ammatillisen kasvuni näkökulmasta asetin itselleni toiminnalliseksi tavoitteeksi pro-
jektimuotoisen työskentelyn, interventioiden suunnittelun ja dokumentoinnin opetteluun.
Projektimuotoisen työskentelyn opettelu sisältää muun muassa aikataulujen laatimisen ja
niiden noudattamisen, yhteistyön tekemisen, projektijohtamisen ja projektin vaiheiden hal-
linnan. Myös dokumentointi on tärkeä osa projektityöskentelyä, ja sitä on toteutettava täs-
mällisesti. Interventioiden suunnittelussa tärkeää muun muassa on lasten ikätason huomi-
oiminen, pedagoginen toiminta, aikataulut ja materiaalien valinta.

Oppimistavoitteeksi asetin itselleni ryhmänohjaustaitojen hallitsemisen, yhteistyö- ja vuo-
rovaikutustaitojen kehittymisen ja itsevarmuuden vahvistumisen. Ryhmänohjaustaitojen
hallitsemisessa korostuvat esimerkiksi koko ryhmän toiminnan ohjaaminen ja lasten ikä-
tasoinen ja selkeä ohjaus. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen liittyy läheises-
ti projektinhallinnan opetteluun, jossa projektin yhteistyötahot on pidettävä mukana projek-
tin kulussa koko projektin ajan. Itsevarmuus on projektinjohtajan kannalta tärkeä ominai-
suus, jotta usko omiin taitoihin auttaa selviämään projektin tuomista haasteista. Tulosta-
voitteiksi asetin sosionomi (Amk) tutkinnon loppuun suorittamisen ja opinnäytetyön val-
mistumisen, sekä interventioiden toteuttamisen päiväkodeihin ja yhdessä päiväkodissa pi-
dettävän lasten taidenäyttelyn järjestämisen. Taidenäyttelyn järjestäminen auttaa saavutta-
maan tämän projektin ison tavoitteen eli lastenkulttuurin esiin nostamisen.

3 KUVATAIDEPROJEKTIN TIETOPERUSTA

Tässä luvussa avaan projektini taustalla olevaa tietoperustaa. Tietoperustan luvut kertovat kuvataidekasvatuksen toteuttamisesta varhaiskasvatuksen ympäristössä, kuvataiteen merkityksestä lapsen kehityksen tukemisessa ja varhaiskasvattajan tehtävästä kuvataidekasvatuksen toteuttajana. Avaan näissä kappaleissa myös tämän projektin asiasanat, joita ovat: kuvataidekasvatus varhaiskasvatuksessa, lastenkulttuuri kuvataiteessa ja havainnointi.

3.1 Kuvataide varhaiskasvatuksen ympäristössä

Päiväkotien toteuttamassa varhaiskasvatuksessa pyritään tukemaan lapsen esteettistä asennoitumista, lapsen luovuuden kehittämistä, mutta erityisesti myös lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Lapsen esteettinen asennoituminen tarkoittaa hänen tapaansa nähdä maailma kuin ensimmäistä kertaa ja ihmetellen. Luovuuden kehittämässä kiinnitetään huomioita taiteen tekemisen prosesseihin, ei niinkään lopputuloksiin. Tällöin lapselle annetaan päiväkotiympäristössä tilaa ja aikaa kokeiluille, ongelmien ratkaisemiselle ja omien rajojen ylittämiseksi. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009.) Lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukemista kuvataiteen keinoin käsitellään seuraavassa luvussa Taiteen merkitys lapsen kehitykselle.

Erytyisesti alle kolmevuotiaille lapsille tärkeää taiteen tekemisessä on leikki ja tekeminen, ei niinkään lopputulos. Pienten lasten taiteessa korostuukin ilo, kokeileminen ja tutkivuus. Kolmea ikävuotta vanhemmille lapsille lopputuloksen tärkeys alkaa näkyä. Myös taiteellisen työskentelyn sosiaalinen puoli alkaa näkyä kun lapset seuraavat toistensa työskentelyä ja ottavat vaikutteita muilta omiin töihinsä. Samalla myös ympäröivä maailma ja erityisesti media antavat omat vaikutteensa lasten taiteeseen. (Pentikäinen 2006, 27-35.)

Päiväkoteja on usein luonnehdittu juuri lasten kulttuurin keskuksiksi. Päiväkodeilla onkin mahdollisuus nostaa lastenkulttuuri esiin ja saada lasten ääni kuuluviin esimerkiksi lasten taidenäyttelyjen muodossa. Kuusela, Rintakorpi, Rusanen ja Torkki (2014) kirjoittavat kirjassaan, että perinteisesti lastenkulttuuri on ollut vahvasti aikuislähtöistä, jolloin lapset ovat olleet kulttuurisen toiminnan kohteita ja aikuiset tuottajia. Aikuisilla on yhä valta tehdä lastenkulttuuri näkyväksi tai näkymättömäksi. Päiväkotien tehtävänä on muun muassa vahvistaa lastenkulttuurin asemaa ja tehdä se näkyväksi. Päiväkodissa voidaan edistää las-

ten kesken tasa-arvoisuutta kulttuurista nauttimisen suhteen. Taiteen onkin todettu tukevan lasten hyvinvointia ja olevan ennalta ehkäisevää mielenterveystyötä. (Kuusela ym. 2014, 20-23; Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009.)

Lastenkulttuuri voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Ensimmäinen on aikuisten lapsille luoma kulttuuri, mikä tarkoittaa esimerkiksi lastenkirjallisuutta ja niiden kuvituksia, sekä lastenohjelmia. Toinen luokka on lasten oma kulttuuri, jonka lapset ovat luoneet itsenäisesti ilman aikuisten ohjausta, tästä esimerkkinä vapaan leikin aikana syntyneet taideteokset. Kolmannessa luokassa on lasten ja aikuisten yhdessä luoma taide, josta esimerkkinä ovat monet ohjatun toiminnan aikana syntyneet teokset, jolloin aihe on tullut kasvattajalta ja lapsi tulkitsee sen omalla tavallaan. (Kuusela ym. 2014, 21.) Tämän projektin aikana kiinnitän erityisesti huomiota lasten oman kulttuurin näkyvyyteen päiväkotien arjessa.

Päiväkotiympäristö voi jo sinällään toimia esteettisenä kokemuksena ja luoda lapsille elämyksiä. Päivähoidon varhaiskasvattajien tehtävä on kunnioittaa lasten valintoja ja havaintoja, sekä antaa heille tilaa ja aikaa taiteellisille kokeiluille ja tutkimuksille. Kasvattajat myös herättelevät lapsia luomaan taidetta tarjoamalla heille elämyksiä taiteen parissa ja suunnittelemalla toiminnasta monipuolista ja eri taiteen rajat ylittävää. Varhaiskasvattajien tehtävä on myös nostaa lasten taide esille ja dokumentoida lasten työskentelyä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.)

3.2 Taiteen merkitys lapsen kehitykselle

Taiteella on suuri merkitys lapsen persoonan kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Fyysisesti kuvataiteellinen toiminta kehittää ensimmäisinä elinvuosina lapsen karkeamotoriikkaa ja myöhemmin myös hienomotoriikkaa. Taide on merkittävä tekijä lapsen itsetunnon kehittymiselle, jolloin onnistumisen kokemukset ja kasvattajan antama kannustava palaute ovat tärkeitä. Taide opettaa sietämään epäonnistumisia ja tämän kautta tunteiden hallitsemista ja voittamista. Tämä luo lapselle hallinnan tunnetta ja uskoa itseensä. (Pentikäinen 2006 27-35.) Seeskari kirjoittaa artikkelissaan Taide lasten terapiassa (2006), että taiteen avulla lapsi voi saavuttaa paremman itsetunnon, mutta se myös edistää hänen eläytymiskykyään, empatiaa ja tunteiden ymmärtämistä. Taide voi olla terapeutista, kun lapsi joutuu kohtaa-

maan elämässään aggressiivisiakin ja pelottavia asioita, kuten erityisesti median välityksellä.

Taiteen tekeminen kehittää lapsen kognitiivisia taitoja. Lapsen tunteet, ideat ja kokemukset löytävät taiteesta turvallisen purkautumis- ja tutkiskelupaikan. Tähän lapsi tarvitsee apua siten, että taiteen luomisen perusvälineet ovat hänelle riittävän tuttuja. Kun lapsi kuvaa ajatuksiaan ja tunteitaan taiteen keinoin, edellyttää se häneltä ongelman ratkaisua, ajattelua, sekä keksimistä. Kuvaa tehdessään lapsi tekee jatkuvasti valintoja, suunnittelee ja asettaa kysymyksiä. Lapsi kehittyy hahmottamisessa ja kolmiulotteisessa ajattelussa, joilla on merkitystä muun muassa matemaattisten taitojen, sekä silmän ja käden yhteistyön kehittymiselle. Parhaimmillaan lapsi pääsee uppoutumaan työskentelyyn. Taiteilu kehittää myös lapsen metakognitiivisia taitoja, mikä tarkoittaa sitä, että lapsi tulee tietoisiksi omasta oppimisestaan ja voi pyrkiä tietoisesti vaikuttamaan siihen. Taiteen kautta lapsi voi havainnoida ympäristöään ja tulkita sitä. Aikuinen voi auttaa vuorovaikutuksen keinoin lasta suuntaamaan havainnointiaan oppimisen mahdollistamiseksi. (Pentikäinen 2006, 27-35.)

Lapsille luova toiminta on luontaista, ja he käyttävät taidetta yhtenä kommunikointimuotona. Taideteokset syntyvät hetken inspiroimina ja spontaanisti. Lapsille koko maailma on uusi ja ihmeellinen, he näkevät maailman kuin ensimmäistä kertaa, aistit avoimina. Lapsi onkin kuin tutkimusmatkalla, ja taide auttaa lasta tulkitsemaan maailmaa ja löytämään siitä koko ajan uusia asioita. Taide itsessään antaa myös lapselle ainutlaatuisia kokemuksia ja elämyksiä. Löytöretki suuntautuu myös ikään kuin sisäänpäin, lapsen omaan minään, ja lapsella on taiteen kautta mahdollisuus myös kasvaa henkisesti. Taidekasvatuksen tavoitteena onkin, että lapsi kokee kuuluvansa siihen kulttuuriin, johon hän on syntynyt. Tärkeää on siis kehittää lapsen kulttuurista identiteettiä ja tuntemusta. (Pentikäinen 2006, 27-35; Kuusela ym. 2014, 11, 20-25, 26-29, 42-43.)

Päiväkodin pienryhmissä toteutettu kuvataidetuokio on aina sosiaalinen oppimistilanne. Vuorovaikutusta syntyy lapsen ja kasvattajan välillä, mutta myös lasten kesken. Lapset oppivat samalla kommunikoinnin taitoja ja vuorovaikutusta. Oman työn tekemisen ohella seurataan myös muiden työskentelyä, ja näistä saadut vaikutteet näkyvät myös omassa työssä. Toisten töitä myös kommentoidaan ja niistä annetaan palautetta. (Pentikäinen 2006, 27-35.) Vertaisvaikutus on tärkeä osa lapsen taiteellista toimijuutta. Päiväkodin kuvataidekasvatuksessa onkin hyvä huomioida myös yhteisöllisyys taiteen tekemisessä, sillä lapset

luovat myös mielellään yhdessä taidetta. (Pääjoki 2012, 115.) Kasvattajan on hyvä järjestää myös yhteisiä töiden tarkastelutuokioita, joissa lasten töiden asetetaan kaikkien nähtäville, jolloin niitä voidaan yhdessä tarkastella ja niistä voidaan keskustella. Tällä tavoin lapsen itsetunto vahvistuu, onhan työn esille nostaminen arvostuksen osoitus ja lapsi kokee tulevansa nähdyksi. Kuvista keskusteltaessa myös lapsen kielellinen kehitys edistyy. Lisäksi yhteisöllisyyden tunne vahvistuu, kun taideteokset muodostavat kokonaisuuden näyttelyssä. (Pentikäinen 2006, 27-35.)

3.3 Varhaiskasvattajan tehtävä kuvataidekasvattajana

Varhaiskasvattajan tehtävä kuvataidekasvattajana on luoda päiväkotiympäristöstä lasta innostava ja mukauttaa kuvataiteellinen toiminta lapsen ikätasoa vastaavaksi. Päiväkotiryhmästä tulee löytyä tilaa ja aikaa lasten spontaaneille leikeille, sekä taiteelliselle ilmaisulle. Tärkeimpiä tehtäviä kasvattajalla on kuitenkin tuoda päiväkodin ympäristössä esiin lastenkulttuuri kaikissa muodoissaan. Lasten töiden dokumentointi ja niiden esille nostaminen kuuluu olennaisesti varhaiskasvattajan työhön. Sen lisäksi, että ympäristössä näkyy lastenkulttuuri, tulee aikuisten vahvistaa lasten kulttuurista identiteettiä ja samaistumista omaan kulttuuriin. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.) Päiväkodin ilmapiirillä on myös vaikutus lapsen taiteeseen, sillä nostetaanko lasten työt kaikkien ihailtaviksi seinälle, vai suljetaanko ne laatikoihin näkymättömiin, on suuri merkitys. Kasvattajalla onkin kaikki mahdollisuudet dokumentoinnin ja kannustuksen keinoin tuoda lastenkulttuuri esiin. (Ruokonen ym. 2009.)

Jo toiminnan suunnitteluvaiheessa aiheiden tulisi löytyä lasten omasta kokemuspiiristä ja herättää lapsissa mielikuvia. Luovan työskentelyn ja lasten oman kulttuurin esiin tulemiseksi tietty epävarmuus työskentelyn lopputuloksesta on tarpeen. Aikuisen tehtävänä on antaa lapsen toiminnalle alkusysäys tarjoamalla lapsille elämyksiä. Apuna elämysten luomisessa voivat olla esimerkiksi satukirjojen kuvitukset tai kuuluisat taideteokset. Elämykset saavat lapset innostumaan, ja heille syntyy motivaatio tulevaa työskentelyä kohtaan. Aikuisen oma innostus työskentelyä kohtaan vaikuttaa lapsen innostuksen syttymiseen. (Ruokonen ym. 2009.) Varhaiskasvattajan tehtävä on antaa lapsille riittävän laadukkaat materiaalit ja välineet kuvataiteen tekemiseen, sillä kuvataiteellinen ilmaisu on sidoksissa käytettyihin materiaaleihin. Lapsien luovuudelle ja innostumiselle on hyväksi mitä moni-

puolisempia välineitä on tarjolla, erityisesti luonnonmateriaalien käyttäminen antaa lapsille esteettisiä kokemuksia. (Pääjoki 2012, 113-114.)

Työskentelyvaiheessa tärkeää on lasten ja aikuisten kulttuurien välinen vuoropuhelu (Ruokonen ym. 2009). Kasvattajan on kuitenkin pidettävä etäisyyttä lapsen taiteeseen siten, ettei hän liikaa puutu lapsen taiteen teon prosessiin tai peitä lapsen taiteen tekemistä menetelmien opettamisen alle. On lapsen itseilmaisun kannalta oleellista, että hänelle on opetet- tu kuvataiteen tekemisen perusvälineiden käyttö. Aikuisen on silti tärkeää olla läsnä ja lämpimän kiinnostunut lapsen taiteesta. (Seeskari 2006, 36-48.) Kuvataidekasvattajan tehtävänä on kannustaa lapsia persoonalliseen ilmaisuun, jossa lapsi saa käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan. Taidekasvattaja antaa lapsille työskentelyn puitteissa riittävästi sopivia haasteita ja tavoitteita. (Pentikäinen 2006, 27-35.)

Työskentelyn lopuksi on tärkeää, että lapsi saa keskustella työstään muiden lasten ja aikuistenkin kanssa. Aikuisen tehtävänä on myös antaa lapsen työstä palautetta. Palautteessa tulisi olla rohkaisevia havaintoja lapsen toiminnan vahvuuksista, työn sisällöstä ja ilmaisutavasta. Tärkeää on myös kuunnella lapsen kokemuksia työskentelystä. Varhaiskasvattajien tehtävänä on luoda tällaisia keskusteluareenoja esimerkiksi lasten kuvataidenäyttelyjen avulla. Lapsen taiteen dokumentointi ja sen esille nostaminen ovat tärkeitä lastenkulttuurin näkyvyyden takaajia. (Ruokonen ym. 2009; Kuusela ym. 2014, 37, 60, 66-67.)

3.4 Havainnointi tiedonkeruun menetelmänä

Havainnoinnin avulla voidaan saada esiin ihmisten todelliset arvostukset, eli todellisuus sanojen takana. Havainnoinnin hyviä puolia ovat esimerkiksi menetelmän välittömyys ja suoruus, jolloin kohdetta voi tutkia luonnollisessa ympäristössä. Havainnointia voidaan käyttää erityisesti vuorovaikutuksen tarkkailuun ja nopeasti muuttuvissa tilanteissa, joita ei etukäteen voida ennustaa. Havainnoinnin huonoja puolia on erityisesti se, että havainnoitsija yleensä häiritsee tai saattaa läsnäolollaan muuttaa tilanteita. Menetelmä tuottaa runsaasti monipuolista ja hyödyllistä tietoa, mutta havainnoinnin suorittaminen on aikaa vievä prosessi. Havainnointi voidaan jakaa kahteen luokkaan havainnoijan osallistumisen tason mukaan: systemaattiseen ja osallistuvaan havainnointiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 207-212.)

Tässä projektissa käytetään osallistuvaa havainnointia. Tämä tarkoittaa sitä, että havainnointi muokkautuu tilanteessa ja havainnoija on itse mukana ryhmän toiminnassa. Osallistuva havainnointi voidaan jakaa vielä kahteen alaluokkaan, joita ovat täydellinen osallistuminen ja osallistuja havainnoijana. Täydellisessä osallistumisessa tutkija pyrkii ryhmän täysivaltaiseksi jäseneksi. Osallistuja havainnoijana on osa ryhmän toimintaa, mutta hänen ryhmän tarkkailunsa on tiedostettua ja havainnoija tekee kysymyksiä tarkkailtavilleen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 207-212.) Tässä projektissa osallistuin havainnoitavan ryhmän toimintaan jonkin verran ja tein toiminnan aikana kysymyksiä sekä lapsille että ryhmän varhaiskasvattajille. Lapset ja aikuiset myös tiedostivat, että olen havainnoimassa heidän ryhmänsä ”taiteilua”.

4 KUVATAIDeprojektin ETENEMINEN

Kuvataideprojektin suunnittelu alkoi käytännössä tammikuussa 2015. Nykyinen projekti muotoutui aiemman projektin suunnittelun päälle. Aiempi projekti kaatui aikataulullisiin ongelmiin, mutta pystyin yhä hyödyntämään paljon muun muassa yhteistyöverkostoja tuosta aiemmasta projektista sekä projektin tavoitteita.

4.1 Projektin päätehtävät ja projektiorganisaatio

Projektini tehtävänä oli kartoittaa lastenkulttuurin näkyvyyttä ja kuvataidekasvatuksen toteuttamista neljässä Kokkolan päiväkodissa. Tavoitteena oli jakaa näiden neljän päiväkodin kesken kuvataidekasvatukseen liittyviä työmenetelmiä kuvataidekirjaseen välityksellä. Kuvataidekirjaseen avulla päiväkotien työntekijät voivat helposti löytää uusia menetelmiä kuvataidekasvatuksen monipuoliseen toteuttamiseen.

Projektiryhmä koostui projektipäälliköstä, neljän Kokkolan päiväkodin lapsiryhmistä ja heidän henkilökunnastaan, sekä työelämäohjaajasta ja opinnäytetyötä ohjaavasta opettajasta. Projektiin osallistuvat päiväkodit olivat Hakalahden, Halkokarin, Kaustarin ja Pikiruu-kin päiväkodit ja heidän 3—6-vuotiaiden lapsiryhmät.

4.2 Projektin vaiheet

Projekti lähti käyntiin nykyisessä muodossaan helmikuussa 2015. Alkuperäinen projektini olisi yhdistänyt sadut ja kuvataiteen Loistavaa!-kulttuuriviikolla lasten työpajoiksi monissa Kokkolan päiväkodeissa. Kyseinen projekti kuitenkin jouduttiin perumaan aikatauluongelmien vuoksi. Uusi projekti oli kuitenkin helppo sovittaa vanhaan projektisuunnitelmaan, sillä minulla oli jo ennestään paljon taustatietoa kuvataiteista ja aiemmalle projektille asetetut tavoitteetkin vaativat vain pientä hiomista. Lisäksi muutama aiemmassa projektissa mukana olleista päiväkodeista halusi yhä osallistua opinnäytetyöni käytännön toteutukseen, mutta jonkin verran jouduin etsimään myös uusia yhteistyökumppaneita. Samalla työelämäohjaajakseni vaihtui Kokkolan varhaiskasvatuksen koordinaattori Kaisa Wacklin.

Projektin suunnittelu alkoi omasta havainnostani päiväkodin arjessa. Ensimmäisessä päiväkotiin sijoittuvassa harjoittelujaksossa laitoin merkille sen, kuinka paljon kuvataidekasvatuksessa käytetään ”vanhoja” ideoita. Usein samat kuvataideteemat ja aiheet ovat samat vuodesta toiseen, sillä ne ovat hyväksi koettuja ja nopeita ottaa käyttöön arjen työssä. Ideat kiertävät päiväkodin sisällä ryhmästä toiseen, mutta samankaltainen ideoiden vaihto ei toteudu esimerkiksi päiväkotien välillä. Etenin tässä projektissani neljän vaiheen kautta: ensin havainnoin päiväkotien lapsiryhmiä, sitten haastattelin varhaiskasvattajia kuvataidekasvatuksen toteuttamisesta, minkä jälkeen ohjasin suunnittelemani interventiot kuhunkin lapsiryhmään ja lopuksi toteutin lasten kuvataidenäyttelyn yhden päiväkotiryhmän kanssa.

Tiedon keräämisen kuvataidekasvatuksen menetelmistä ja toteuttamisesta päätin kerätä sekä havainnoimalla varhaiskasvattajan ohjaamaa kuvataidetuokiota että haastattelemalla heitä. Näin päättelin saavani mahdollisimman monipuolisen kuvan projektiin osallistuneiden päiväkotien kuvataidekasvatuksen toteutumisesta. Haastattelujen avulla sain parhaiten tietoa siitä, millaisia menetelmiä ja teemoja kasvattajat yleensä käyttävät ja miten lapsia kannustetaan taiteen tekemiseen arjessa sanoilla ja teoilla. Havainnointien aikana pystyin tarkkailemaan käytännössä, miten kasvattajat innostavat lapsia taiteen tekemiseen ja miten he ottavat lasten äänen huomioon tuokion suunnittelussa ja toteutuksessa. Lapsilähtöinen kuvataidekasvatus lähtee lasten omista kiinnostuksen kohteista ja innostaa lapsia eniten ilmaisemaan itseään taiteen avulla. Lopuksi haastattelujen ja havainnointien pohjalta suunnittelin neljä interventiota, yhden kuhunkin päiväkotiin, sekä rungon lasten kuvataidenäyttelylle. Kirjoitan muitakin haastatteluissa nousseita menetelmiä kuvataidekasvatuksen kirjaseen, jonka jaoin projektin päätyttyä mukana olleille päiväkodeille.

Dokumentointi oli tämän projektin toteutuksen aikana tärkein välineeni. Käytinkin haastatteluissa äänitystä, sekä kirjoitin kaikki havaintoni kuvataidetuokioiden katselemisesta ja pitämisestä ylös. Keräsin lasten vanhemmilta myös luvat heidän lastensa valokuvaamisesta päiväkotien henkilöstön avulla. Tämän jälkeen pystyin käyttämään myös valokuvausta pitämieni interventioiden tallentamiseen.

Arvioinnin projektin aikana toteutetuista interventioista keräsin sekä mukana olleilta varhaiskasvattajilta että lapsilta suullisesti. Tällä tavoin arvioinnin voi suorittaa mahdollisimman joustavasti ja saan rehellistä ja suoraa palautetta toiminnastani. Projektin kokonaisar-

viokinn lähettin kyselylomakkeena sähköpostitse, jossa tiedustelin varhaiskasvattajilta heidän kokemustaan projektin tuottamista hyödyistä. Palautetta kysyin mieluiten heti kuvataidetuokion jälkeen varhaiskasvattajilta sekä muutamilta tuokioon osallistuneilta lapsilta. Kuitenkin jonkin verran vastauksia haastatteluun ja palautteita sain sähköpostin muodossa ajan puutteen vuoksi.

4.3 Havainnoinnit pohjana interventioiden suunnittelulle

Havainnointien pohjalle olin laatinut havainnoitavien asioiden listan (LIITE 1/19-1/20) mukailien Ruokosen, Rusasen ja Välimäen opasta (2009). Jaoin havainnoitavat asiat kolmeen kohtaan: esteettiseen asenteeseen, työskentelyn luovuuteen ja kasvattajan oppaana toimimiseen. Näiden kohtien avulla voi tarkastella miten aikuinen ottaa lapselle ominaisen tavan toimia huomioon ja antaa tilaa lastenkulttuurille. En kuitenkaan tee erottelua tässä kappaleessa näille kolmelle kohdalle, vaan kerron havainnoistani kronologisesti tuokion vaiheiden mukaan.

Havainnoin työskentelyn puitteiden luomista päiväkodeissa. Jokaisessa päiväkodissa tila luotiin rauhalliseksi pienryhmissä tapahtuvien toimintojen avulla, jolloin vain osa lapsista työskenteli samassa tilassa. Kukin työntekijä osasi ohjata tuokion, jolloin pienryhmien siirtyminen toiminnosta toiseen tapahtui mutkattomasti. Tuokioita varten oli varattu vaihtelevia materiaaleja ja ne olivat melko hyvälaatuisia, mielellään käytettiin myös luonnonmateriaaleja. Usein aikuinen oli valmistanut tuokiota varten mallin työskentelyn lopputuloksesta. Työskentelyn kiireettömyys luotiin erityisesti sillä, että toiminta on pilkottu osiin, jolloin työtä jatketaan pitkin viikkoa lyhyitä aikoja. Tällöin lapset jaksavat myös keskittyä paremmin tekemiseen. Puolella havaitsemistani päiväkotiryhmistä meneillään oli jokin selkeä teema, joka jatkuu läpi vuoden. Teemaa käytetään leikkeissä, liikunnassa, saduissa, lauluissa ja taiteen tekemisessä. Toisessa näistä ryhmistä teema oli täysin lapsista lähtöisin, heidän kiinnostuksestaan. Kuitenkin näiden ryhmien lastentarhanopettajat painottivat, ettei teema kuitenkaan liikaa kahlitse toimintaa, vaan on ”punaisena lankana” vuoden läpi.

Toiminnan virittelyvaiheessa huomasin työntekijöiden osaavan innostaa lapsia. Tuokio aloitettiin yhdessä päiväkodissa muistelemalla aiemmin luettua satua ja ihmettelemällä yhdessä lasten kanssa lastenkirjan kuvitusta. Toisessa päiväkodissa tuokio aloitettiin lau-

luilla ja pohtimalla kevään merkkejä. Molemmissa päiväkodeissa lasten kanssa antauduttiin keskusteluun ja heidän huomioitaan kuunneltiin. Työskentelyyn siirryttiin elämysten luomisen kautta, kuten opettamalla lapsille värien sekoittamista, opettamalla uutta tekniikkaa tai katselemalla aurinkokuntaa tabletilla. Yhdessä päiväkodissa työskentelyyn lähdettiin ilman erillistä virittelyvaihetta, sillä toiminta oli jatkoa pidempään jatkuneelle projektille. Kaikissa havainnoituissa tuokioissa esillä oli malli, johon lapset pyrkivät joko mallin tekniikan hallinnalla tai tekemään ”samannäköisen”. Kuvataiteellinen ilmaisu on lapselle ominainen tapa toimia, eikä hän tarvitse mallia lopputuloksesta, vaan hänelle on annettava mahdollisuus luovan prosessin aikana etsiä ja tulkita itse (Ruukonen, Rusanen & Välimäki, 2009). Aikuiskeskeistä toiminta on silloin kun toiminnassa harjoitellaan tiettyä tekniikkaa tai taitoa, siihen varataan lyhyt aika ja lähtökohtana on usein malli. Tällöin lapsi on toiminnan suorittajana tai kopioijana. (Kuusela, ym. 2014, 60.)

Työskentelyn luovuuden salliminen oli vaihtelevaa havainnointien perusteella. Toiminnalle saatettiin antaa vain aihe ja materiaalit, tai sitten toiminta oli hyvin kaavamaista ja kontrolloitua. Mikäli toiminta sisälsi haastavia materiaaleja, kuten saksien käyttöä ja askartelumateriaaleja, työskentely toteutettiin muutaman lapsen ryhmissä ja tilaa lapsen omalle luovuudelle oli hyvin vähän. Tuttujen materiaalien, kuten vesivärien ja vahaliitujen, kanssa lapset saivat käyttää paljon mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Kussakin tuokiossa kuitenkin aikuinen valvoi ja ohjeisti materiaalien oikeassa käytössä. Juuri materiaalien haastavuuden vuoksi aikuinen saattoi korjata lapsen työtä tai kehottaa lasta itse korjaamaan työtään. Lapsella tulisi kuitenkin aina työskentelyn puitteissa olla mahdollisuus luovuuteen ja liian tarkka malli lopputuloksesta saattaa tappaa tällaiset luovat kokeilut. Kuitenkin lapsia kannustettiin kaikissa tuokioissa ja heitä keuhuttiin värien valinnassa, ahkeruudessa ja luovuudessa.

Yhdessä päiväkotiryhmässä lasten töistä oli aikaa keskustella työskentelyn loppuvaiheessa ja töille annettiin jopa omat nimet. Muissa päiväkotiryhmissä varsinaisen työskentelyn jälkeen kiirehdittiin siirtymään ulkoleikkeihin. Töistä ei siis juuri keskusteltu tuokion loppuksi ajanpuutteen tai siirtymävaiheiden helpottamiseksi. Töitä oli kuitenkin mahdollisuus ihastella koko kuvataidetuokion ajan ja lapset paljon kommentoivat ja ihailivat toistensa töitä työskentelyn aikana. Kaikki ohjatun tuokion aikana tuotetut työt nostettiin kaikissa päiväkodeissa seinille näyttelyiksi.

4.4 Haastattelut pohjana toiminnan suunnittelulle

Haastattelukysymysten laatimisessa (LIITE 1/18) tärkein lähteeni oli Ruokosen, Rusasen ja Välimäen (2009) laatima opas ”Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä”. Haastattelukysymyksissäni kysyin, onko päiväkotiryhmässä riittävästi tilaa ja aikaa kuvataiteelliselle työskentelylle. Lapsille tilan antaminen tarkoittaa paitsi fyysistä tilaa myös henkistä tilaa, jolloin kuvataiteellinen työskentely jättää aina tilaa lapsen omalle ilmaisulle ja samalla antaa tilaa lastenkulttuurille.

Kaikissa neljässä päiväkodissa kuvataide on suosittua tekemistä vapaan leikin aikana. Yhden päiväkodin kasvattaja kertoi, että heillä aikaa piirtämiselle on aamuisin ennen yhdeksää, nukkuma-aikoina sekä iltapäivisin. Kaikissa päiväkodeissa kerrottiin, että lapset ovat tietoisia oikeudestaan luovaan työskentelyyn, milloin kokevat sille olevan tarvetta, paitsi ohjatun toiminnan aikana. Yhdessä päiväkodissa kuitenkin koettiin, että aikaa luovalle työskentelylle pitäisi olla enemmän. Yhdessä päiväkodissa on oma ateljee lapsille sekä erikseen piirustus ja askartelupöytä.

Toinen kysymys koski kuvataidevälineiden sijoittumista päiväkodin ympäristöön. Halusin selvittää ovatko taiteelliseen luomiseen vaadittavat materiaalit kaikkien lasten ulottuvilla. Opettamalla perusvälineiden käyttöä varhaiskasvattaja luo edellytyksiä lapsen taiteelliselle ilmaisulle. Usein lasten taideteokset syntyvät spontaanisti, ja siihen tulisi olla esimerkiksi vapaan leikin aikana mahdollisuus. (Ruokonen, ym. 2009.) Kussakin projektiin osallistuneista päiväkodeista perusvälineet kuvataiteen luomiseen ovat lasten saatavilla. Jonkin verran esimerkiksi saksien ja liimojen käytöstä on kiistelty erään päiväkodin sisällä turvallisuussyiden vuoksi. Materiaaleissa suositaan kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Jonkin verran haastatteluissa tuli esiin materiaalien niukkuus ja harkinnan käyttäminen taloussyistä. Ohjatuissa toiminnoissa kuitenkin on hieman enemmän monipuolisempia materiaaleja. Melko paljon päiväkodeissa käytetään erilaisten välineiden vaihtelemista, jolloin kaikki materiaalit eivät ole aina saatavilla, vaan niitä vaihdellaan, mikä osaltaan edistää luovuutta lasten taiteessa.

Kolmannessa kysymyksessä tiedustelin varhaiskasvattajilta sitä, miten he innostavat lapsia kuvataiteelliseen toimintaan. Tein kysymyksessä myös erottelun sille, miten innostaminen eroaa kuvataiteellisessa ilmaisussa lahjakkaiden ja niiden välillä, joille kuvataiteellinen

toiminta ei ole mieluista. Erityisesti kuvataiteelliseen toimintaan virittäytyminen erilaisten elämysten kautta innostaa lapsia luomaan ja herättelevät tunnemaailmaa ja mielikuvia (Ruokonen ym. 2009.)

Parhaaksi keinoksi eräs varhaiskasvattaja koki lasten innostukseen ja kiinnostukseen tarttumisen toiminnan suunnittelussa. Lapsilla on tällöin sisäsyntyinen motivaatio luoda taidetta. Eniten haastatteluissa korostui tasapuolinen kohtelu, kaikkia on kannustettava luovassa toiminnassa. Lasten töitä tulisi myös arvostaa sellaisenaan, sillä lapsen taiteessa ei ole oikeaa ja väärää tapaa tehdä. Lapsia opetetaan myös arvostamaan toisten töitä. Eräs lastentarhanopettaja korosti aikuisen osallistumista lapsen luomisprosessiin, esimerkiksi oman kehon käyttämistä lapsen työn mallina, sekä itse menemällä mukaan piirtämään lapsen kanssa. Lahjakkaille lapsille annetaan haasteellisempia töitä ja paljon kannustusta, toisaalta lahjakkaiden lasten huomioiminen voi päiväkotiympäristössä kuitenkin olla myös vaikeaa toteuttaa. Lahjakkaita kuvataiteilijoita voi innostaa materiaalien, ajan ja tilan antamat mahdollisuudet jo itsessäänkin. Kuvataiteellisesta toiminnasta vähemmän kiinnostuneita lapsia motivoidaan toimintaan eläytymällä lapsen asemaan, mielikuvaharjoituksilla, innostavilla aiheilla ja houkuttelevilla materiaaleilla. Erityisesti myös toiminnan hyvä alustaminen, esimerkiksi mielikuvitusta herättävällä sadulla, voi edistää luovuutta.

Neljännessä kysymyksessä kysyin lastenkulttuurin esille tuomisesta päiväkodissa. Aikuisella on valta tehdä lastenkulttuuri näkyväksi tai näkymättömäksi, sillä aikuisella on aina osuutensa lastenkulttuurin tuottamisessa. Kun lapsen omalle ilmaisulle jättää riittävästi tilaa suunnitellussakin työskentelyssä, tuo se aina näkyviin lapsen tunteita, ajatuksia ja kokemuksia, jotka tuovat aina jotain nähtäväksi lasten omasta kulttuurista. Kysymyksessä olen määritellyt myös lastenkulttuurin kolme tasoa, jotka ovat aikuisten lapsille luoma taide, aikuisten ja lasten yhdessä luoma taide ja lasten oma taide. Aikuisten lapsille luomasta taiteesta ovat esimerkkeinä lastenohjelmat, lastenkirjallisuus ja sarjakuvat. Aikuisten ja lasten yhdessä luoma taide on vuorovaikutuksesta syntynyttä, yhteistä kulttuuria. Lasten oma kulttuuri on vertaisryhmässä muodostuvaa, jolloin lapset käyttävät erilaisia kommunikointitapoja tuodakseen esiin lasten maailmaa ja näkemyksiä. (Ruokonen, ym. 2009.) Tässä projektissa kiinnitän erityisesti huomiota lasten oman taiteen esiin nostamiseen, sillä yksi tämän projektin tavoitteista on kartoittaa, miten lasten oma kulttuuri näkyy päiväkodeissa.

Kussakin neljässä päiväkodissa lasten tekemä taide pääsee seinälle tai näyttelyyn. Nämä näyttelytyöt on yleensä valmistettu ohjattujen tuokioiden aikana, koko päiväkotiryhmän voimin. Kuitenkin puutteena oli, että päiväkodeissa lasten vapaan leikin aikana tuotetut työt eivät pääse seinälle muiden katseltaviksi. Haastateltavat kokivat, että tässä heillä on kehittämisen paikka tulevaisuudessa, jotta lasten oma taide pääsisi paremmin esille. Usein lasten omat työt päätyvät kunkin omaan kansioon tai laatikkoon ja sieltä kotiin. Kussakin päiväkodissa koettiin kuitenkin, että lasten ja aikuisten yhdessä luoma taide ja aikuisten lapsille luoma taide tulee kuitenkin esiin.

Viidennessä kysymyksessä pyysin varhaiskasvattajaa kertomaan kuvataiteellisen toiminnan toteuttamisen ideoita. Näitä voivat olla esimerkiksi erilaiset teemat, materiaalit tai välineet. Näitä menetelmiä pyrin erityisesti kokoamaan projektini toiminnallisen osan lopuksi koottavaan kuvataidekirjaseen, josta työntekijät voivat halutessaan ottaa menetelmiä käytännön työhön ja arkeen.

Parhaimmiksi menetelmien ja teemojen lähteiksi koettiin lasten kiinnostuksen kohteet ja lasten omat ideat. Myös vuodenaajat ja luonto ovat jatkuvan ihmettelyn kohteena ja joka vuosi myös kuvataiteen aiheena. Vaihtelevat materiaalit koettiin eräässä päiväkodissa tärkeänä motivoijana lasten taiteesta innostumiselle. Eräässä päiväkodissa suosittiin perusmateriaaleja (lyijykynät, maalit, pensselit, tussit) enemmän elämyksellisempiä materiaaleja. Näitä olivat esimerkiksi mikrossa kohoavat taideteokset, jotka olivat tehty puffy paintmaalilla, ja taikataikinan käyttäminen. Eräässä haastattelussa korostui erityisesti se, että aikuisen tehtävä on antaa aihe ja materiaalit, ja kun lapsi on ymmärtänyt aiheen ja tekee siitä omanlaisensa kuvan, on lopputulos aina hyvä.

Kuudes kysymys koskee päiväkodin sisällä tapahtuvaa menetelmien vaihtoa, eli siirtyvätkö hyviksi koetut menetelmät päiväkotiryhmästä toiseen. Tähän vastattiin melko eri tavoin, mutta kaikissa päiväkodeissa tätä tiedonvaihtoa tapahtuu, yleensä hiljaisesti. Yhdessä päiväkodissa kokoontui kerran viikossa ja myöhemmin kerran kuukaudessa pedagoginen tiimi, jossa menetelmien vaihto ja suurempien tapahtumien suunnittelu tapahtuu helposti. Erityisen tärkeänä tässä päiväkodissa koettiin tiedon siirtyminen kokeneemmilta työntekijöiltä kokemattomammille. Kahdessa muussa päiväkodissa menetelmien kysyminen tapahtuu työn ohessa ”kollegiaalisena tukena”. Neljännessä päiväkodissa menetelmien ja tiedon

hakeminen muista päiväkodin ryhmistä tapahtuu vaiivikkaa, jonka jälkeen ne toteutetaan myöhemmin omassa ryhmässä, jolloin korostui enemmän itsenäinen tiedonhankinta.

Seitsemäntenä kysymyksenä tiedustelin varhaiskasvattajien kokemusta uusien menetelmien käyttöönotosta: kokeilevatko he mielellään uusia ideoita lasten kanssa? Kaikissa päiväkodissa oltiin erittäin innostuneita uusien menetelmien käyttöönotosta päiväkodin arjessa. Kokemattomammilla työntekijöillä uusien menetelmien käyttöön ottaminen on arkea ja jokapäiväistä työtä.

Kahdeksas kysymys koski sitä, mistä uusia menetelmiä ja teemoja kuvataidekasvatuksen toteuttamiseen löytyy. Kahden päiväkodin hiljattain vastavalmistuneet lastentarhanopettajat kertoivat parhaimmaksi menetelmien lähteekseen maailmanlaajuisen Pinterest-internetsivun, josta löytyy paljon esimerkiksi askarteluun ja kuvataiteisiin liittyviä inspiroivia ideoita. He kokivat myös sosiaalisen median ja erityisesti Facebookin varhaiskasvattajaryhmät hyväksi tietolähteiksi. Myös varhaiskasvatuksen kentällä toimivien entisten opiskelukavereiden kanssa jaetaan aktiivisesti ideoita sosiaalisessa mediassa. Myös oman työpaikan työkaverit ovat tärkeitä idealähteitä. Kokeneemmat kasvattajat mainitsivat erityisesti aiheeseen liittyvän kirjallisuuden, lehdet, sekä erilaiset näyttelyt, kuten Kokkolan Loistavaa!-kulttuuriviikon. Parhaat ideat kuitenkin koettiin tulevan lasten suusta.

Yhdeksäntenä kysyin menetelmien siirtämisestä päiväkodista toiseen, esimerkiksi käyvätkö varhaiskasvattajat toisten päiväkotien taidenäyttelyissä. Muutamat päiväkodit käyvät lasten taidenäyttelyissä Kokkolan kaupungintalolla, erityisesti Loistavaa!-kulttuuriviikon aikana. Näyttelyihin osallistuminen voi olla taloudellisen tilanteen kannalta kuitenkin vaikeaa päiväkodin sijaitessa kauempana keskustasta. Eräs haastateltava kertoi, että lasten taidenäyttelyistä ei juurikaan tiedoteta, minkä vuoksi niihin on hankala osallistua. Toisesta päiväkodista kerrotaan, että näyttelyitä pidetään usein, mutta usein näyttelyt järjestetään vain omalle päiväkodille tilan puutteen vuoksi.

Viimeisenä kysyin sitä, mitä työntekijät olisivat valmiita tekemään menetelmien siirtymisen mahdollistamiseksi päiväkotien välillä? Kaikki päiväkodit olivat kiinnostuneita ideoiden siirtymisestä päiväkodista toiseen. Haastateltavista lähes kaikki olivat sitä mieltä, että paras ratkaisu voisi olla Kokkolan päiväkotien oma nettisivu, jonne kukin varhaiskasvattaja voisi lisätä hyväksi kokemiaan kuvataideideoita yhteiseen käyttöön. Tämä olisi eduksi

erityisesti vielä kokemattomille lastentarhanopettajille, jotta alun ideoiden hankkiminen helpottuisi. Ongelmana koettiin kuitenkin ajan riittäminen suunnittelun ohella myös omien ideoiden ”markkinointiin”. Eräs kasvattaja ehdotti ideailtoja kaikille aiheesta kiinnostuneille. Loistavaa!-kulttuuriviikko koettiin kuitenkin hyvänä tapana välittää ideoita muiden päiväkotien kesken. Myös tämän projektin tuotteena syntyvä kuvataidekasvatuksen vihkonen koettiin hyväksi kanavaksi.

4.5 Interventioiden toteuttaminen haastattelujen pohjalta

Haastattelujen pohjalta tein suunnitelmat kuvataidetuokioiden pitämiseksi projektiin osallistuneissa neljässä päiväkotiryhmässä. Vaihtelin eri päiväkotien ideoita keskenään ja tein rungon tuokioille (LIITE 3/1-3/4). Lähetin nämä suunnitelmat päiväkoteihin ja pyysin työntekijöitä tarkistamaan, löytyvätkö suunnitelmissa esiintyvät materiaalit päiväkodin varastoista. Suurimmaksi osaksi vaaditut materiaalit löytyivät jo päiväkodeista, vain ”puffy paint”-maalialla varten toin leivonta-aineksia mukani, sekä liisteriä keväisiä puita varten.

4.5.1 Keväiset puut

Ensimmäiseen interventioon osallistui seitsemän 3—5-vuotiaasta lasta, ja mukana oli yksi työntekijä. Tämän tuokion aikana teimme keväiset puut (LIITE 3/1). Valmistelin tilan siten, että käytössä oli kaksi pöytää, joihin molempiin oli laitettu askarteluliinat. Liinan päälle laitoin kaikki vaadittavat tarvikkeet, mutta myöhemmin ymmärsin, että lapsen keskittymistä haittaa, mikäli pöydällä on kaikkea kiinnostavaa hypisteltävää.

Tuokion virittelyvaihe tapahtui ihmettelemällä lasten kanssa kevään merkkejä. Kohdensin keskustelua lopuksi koskemaan puissa tapahtuvaa muutosta, ja lapset saivat katsella ikkunasta vielä paljaita puunrunkoja. Minulla ei ollut valmista mallia työskentelyn lopputuloksesta, joten lapset tietävät etukäteen vain, että piirrämme puun. Jaoin lapset pienryhmiin eri pöytiin, että kaikilla on riittävästi tilaa. Lapset saivat ensimmäiseksi repiä silkkipaperisilppua lehdiksi yhteiseen kulhoon, josta myöhemmin kaadettaisiin kunkin puunrungon päälle vihreitä ”hiirenkorvia”.

Tämän jälkeen ohjeistin lapset piirtämään isolle kartongille puunrungon, josta mallia sai katsoa ulkona olevista puista. Käytin myös omaa kehoani ”mallina” puunrungosta. Osa lapsista teki puunrungosta liian pienen ja ohuen, mistä myöhemmässä työskentelyn vaiheessa tulisi ongelmia paperisilpun liimaamisvaiheessa. Tämän vuoksi pyydän osaa lapsista piirtämään uuden, isomman puun. Tässä vaiheessa olisi ollut hyvä, jos työstä olisi ollut jonkinlainen malli, ettei lasten olisi tarvinnut korjata työtään ohjeistuksen puutteellisuuden vuoksi. Lapsien puut valmistuivat hyvin eri tahtiin ja jouduin opastamaan kutakin eri tahtiin siirtymään seuraavaan vaiheeseen eli silppuamaan sanomalehtiä puun kaarnaksi. Tätä ennen lapset, jotka olivat muita nopeampia, olivat ehtineet tehdä lyijykynällä sadetta työhönsä. Lapset osoittivat hyvin pian, että repimistä on ollut jo liikaa sille aamupäivälle, ja sanomalehtisilpusta tulee suurimmalla osalla lapsista hyvinkin isokokoista.

Seuraava vaihe on levittää puunrungolle liisteriä ja kiinnittää sanomalehtisuikaleet runkoon. Puunrungon ollessa lapsen mielestä valmis (vaikka niissä paljasta runkoa näkyykin) pyysin lapsia toimimaan ikään kuin luontoäiteinä ja ripottelemaan puihin lehtiä, lisäämällä ensin liisteriä vielä oksiin. Lapsista luontoäitinä toimiminen huvitti ja he innoissaan ripottelivat ”lehtisalaattia” puuhunsa. Tämän jälkeen kiersimme mukana olleen työntekijän kanssa ravistelemassa ylimääräisen irtosilpun pois töistä. Koko työskentelyn ajan kiersin katselemassa lasten töitä ja keskustelemassa niistä lasten kanssa, sekä kehuin ja kannustin heitä työskentelyn edetessä. Lapset saivat vielä valita, tekevätkö tehdä erivärisistä kartonkipaloista työhönsä jonkin eläimen.

Lopuksi pohdimme yhdessä työntekijän kanssa tuokion sujumista. Tuokio venyi puolen toista tunnin mittaiseksi ja ainakin itse tunnistin kiireen olemassaolon. Kukin sai kuitenkin tehdä työtään niin kauan, kunnes se oli valmis. Ryhmän lastentarhanopettaja kertoikin palautteessaan sähköpostilla, että tuokion olisi voinut tehdä lapsille selkeämmäksi esimerkkien avulla, sekä alustuksessa olisi voinut käyttää esimerkiksi kuvia tai ääntä havainnollistamiseen. Myös kuvien ottaminen jäi toiminnan ohjaamisen varjoon, ja otinkin vasta viimeisenä työtään viimeistelevästä työstä kuvia. Hyvää palautetta lastentarhanopettajalta sain kuitenkin siitä, että kannustin lapsia tekemään työstään omanlaisensa ja annoin lasten oman kädenjäljen näkyä – tähän olin myös itse tyytyväinen.. Lasten antamassa palautteessa korostui se, että tuokiossa oli ollut hauskaa ja että liisterin käyttö oli mukavaa (vaikka se tuntuikin inhottavalta sormissa).

4.5.2 Eläimen pesä

Toista interventiota varten (LIITE 3/2) olin pyytänyt päiväkodin henkilökuntaa sähköpostitse tekemään lasten kanssa luontoretken ja keräämään luonnosta kaikkia kauniita asioita. Lapset saavat itse päättää, mitä luonnosta poimivat ja mikä heistä näyttää kauniilta. Näiden poimittujen asioiden annetaan kuivua sisätiloissa työstämistä varten. Muutamat lapset olivat osallistuneet materiaalien keräämiseen. Tuokioon osallistui kahdeksan 3—5-vuotiasta lasta ja mukana oli yksi työntekijä. Tila oli muiden lasten poistuttua rauhallinen ja jaoin vielä osallistuvan ryhmän kahtia siten, että ryhmät olivat hieman kauempana toisistaan eri pöydissä.

Työntekijän esiteltyä minut lapsille aloitimme tutkimalla lasten luonnosta löytämiä aarteita ja pohdimme niiden nimiä. Lapset saivat tunnustella käpyjä, oksia, havuja ja muita luonnontuotteita. Ohjasin lapsia pohtimaan talviuniltaan herääviä eläimiä sekä näiden rakentamia pesiä luonnossa. Tämän jälkeen lapset saivat valita haluamansa keksityn tai oikean eläimen ja piirtää sen ison kartongin keskelle. Eläimen tuli olla riittävän pieni, että sen ympärille voi rakentaa pesän

Lapset ottivat kukin mieluisen värisen kartongin ja jakautuivat kahteen pöytään. Lapsilla oli jo heti valmiina idea siitä, minkä eläimen he haluavat piirtää. Nopeasti syntyikin paljon nalleja, kissoja, käärme ja ufo. Ensimmäisenä huomasin, että vierekkäiset lapset helposti piirsivät samanlaiset eläimet, omilla yksityiskohdillaan. Muutamat lapset puhuivat ääneen piirtämistään asioista ja pohtiva muun muassa eläimen väritystä. Lapset keskustelivat toistensa töistä, ihastelivat niitä ja innostuivat työstä.

Lapset siirtyivät eri tahtiin pesän rakentamiseen. Luonnonmateriaaleja käytettiin monipuolisesti hyväksi ja isojakin puunoksia kokeiltiin kiinnittää omaan työhön. Työskentelyn aikana pyrin antamaan mahdollisimman paljon vapautta käyttää omaa luovuutta enkä pyrkinyt mielestäni vaikuttamaan työn lopputulokseen, vaan pidin omana tehtävänäni töiden ihailun ja lasten kannustamisen. Jokaisessa työssä oli kauneutta, jonka pyrin tallentamaan myös valokuvien avulla. Työ viimeisteltiin keksimällä eläimelle nimi ja kirjoittamalla se työn reunaan. Muodostin huoneen nurkkaan eräänlaisen katsomon, johon lapset kerääntyivät ihailemaan toistensa töitä. Kunkin lapsen työt otettiin yksitellen esille, ja taiteilija itse sai tulla kertomaan työstään. Myös katsojat saivat osallistua kommentoimalla töitä. Jokai-

sesta lapsesta otettiin vielä kuva, jossa he pitelevät työtään ja monen kasvoilla oli myös leveä hymy.

Kysyessäni lapsilta palautetta kuvataidetuokiosta he vaikuttivat innostuneilta vastatessaan, että kivaa oli. Kysyin myös, saivatko lapset tehdä sellaisen työn kuin itse halusivat, niin he myös vastasivat myöntävästi. Mukana ollut työntekijä antoi palautteeksi, että idea oli hyvä ja erilainen, ja luonnonmateriaalien käyttö oli hyvä asia. Kartongin sijaan olisi voinut käyttää aaltopahvia, mikä olisi ollut luonnollisemman näköinen.

4.5.3 Peilikuvaperhoset

Kolmannessa interventiossa (LIITE 3/3) askarrettiin peilikuvaperhonen. Olin tulostanut tuokiota varten netistä erilaisia perhosten kuvia ja laminoinut ne. Lisäksi etsin internetistä muutaman perhosiin liittyvän runon. Muut materiaalit löytyivät päiväkodilta. Valmistelin kaksi pöytää askarteluliinalla ja lyijykynillä, sekä taitetuilla papereilla. Lapsiryhmä jaettiin kahtia, joista toinen puoli lähti ulkoilemaan, jotta tilasta saatiin rauhallinen. Aloitin toiminnan kyselemällä lapsilta perhosista joita he ovat nähneet ja jotka he tunnistavat. Laitoin kuvia perhosista kiertämään lapsien kesken ja kerroin samalla näistä perhosista joitain yleisiä tietoja. Pohdimme lasten kanssa perhosten nimien merkityksiä, ja luin lopuksi vielä muutaman runon perhosista. Virittelyosion lopuksi esittelen puolivalmiin askarrellun perhosmallin lapsille, josta on nähtävissä perhosen muoto.

Lapset jaettiin kahteen pöytään ja myös mukana olevat työntekijät osallistuvat tekemiseen. Lapsille oli haastavaa hahmottaa perhosen muotoa, minkä vuoksi laitoin perhoskuvat lasten nähtäville, sekä piirsin oman version perhosesta malliksi. Ohjeistin lapsia piirtämään omanlaisensa perhosen, joka voi olla myös keksitty ja erikoisen muotoinen. Näin pyrin sallimaan lasten mielikuvituksen ja luovuuden työskentelyssä. Tärkeää oli myös valvoa, että perhonen on ”avattavissa” eli sillä on kaksi siipeä kun taitoksen avaa. Valvoin myös leikkausvaiheessa, että kunkin lapsen perhonen onnistuu eikä taitos repeä.

Tämän jälkeen lapset saivat itse leikata perhosen irti. Leikatun perhosen toinen siipi maalattiin lapsen valitsemilla ja sekoittamilla väreillä. Useat lapset sekoittavatkin pian koko väripaletinsa yhdeksi mustaksi läntiksi. Innostuin itsekin lasten sekoittamista väreistä ja

kehuin heitä heidän värivalinnoistaan ja rohkeudesta sekoittaa erilaisia värejä. Maalauksen jälkeen lapsen kanssa taitettiin puhdas siipi maalatun päälle, jolloin toisesta siivestä tuli symmetrinen. Lopuksi lapset saivat päättää perhosilleen nimet.

Lasten palautteessa työskentelyä kohtaan korostui ilo ja hauskuus. He kokivat myös hyväksi sen, että sai itse päättää millaisen perhosen tekee. Tuokion ensimmäisessä vaiheessa mukana ollut lastentarhanopettaja kertoi palautteessaan, että parasta tuokiossa oli se, että työntekijät osallistuiivat myös perhosten tekemiseen ja istuivat lasten kanssa samassa pöydässä. Silloin pystyi kokemaan miltä lapsista tuntuu olla ohjattavana ja näkemään tilanteen lapsen silmin. Runot olivat myös mukava lisä ja olivat lapsille sopivia. Kehitettävää minulla olisi omien puolieni pitäminen, jos joku työntekijöistä pyrkii muuttamaan tekemääni suunnitelmaa.

4.5.4 Kohokuviot

Viimeinen tuokio (LIITE 3/4) vaati enemmän valmisteluja, sillä tarkoituksena oli valmistaa ”puffy paint” -maalia. Maalia olin kokeillut edellisenä iltana, jolloin ongelmana oli seoksen paksuus, sillä liian löyhä seos ei kohoa, kun taas liian paksu seos on hankala levittää. Päiväkotiryhmän lapset alkoivat kiinnostua toiminnasta jo valmisteluvaiheessa kun sekoittelin leivonta-aineksia ja lämmitin niitä mikrossa. Tuokiossa mukana oleva työntekijä jakoi lapset ulkoilemaan meneviin ja heihin, jotka osallistuvat tuokioon. Tuokioon osallistuvat määrittyivät sen mukaan, keiden vanhemmilta on saatu valokuvauslupa projektiin. Muut lapset lähtivät siksi aikaa ulkoilemaan, ja tekisivät samanlaisen työn hieman myöhemmin.

Työskentelyä varten valmisteltiin kaksi pöytää askarteluliinoineen. Lisäksi tarvittiin puffy paintia pääväreissä ja muutamassa sekoitetussa värissä, sekä pensseleitä, lyijykyniä ja paperia. Valmista työtä kohotettiin mikrossa noin puolen minuutin ajan. Lastentarhanopettaja esitteli minut lapsille ja alusti tulevaa työtä. Jatkoisin virittelyvaihetta esittelemällä itse maalaamani työn, joka oli jo kohotettu mikrossa. Työ kiersi lasten kesken ja sai aikaan hämmästyksiä. Kerroin, että teemme tällaisen taikatempun kunkin työn kohdalla. Työlle en antanut mitään tiettyä aihetta, vaan korostin tässä työssä kokeilemista ja siitä saatavaa elä-

mystä. Lapset saivat piirtää ja maalata mitä itse tahtovat. Kuvion oli kuitenkin oltava riittävän iso, jotta sen voi maalata piirtämisen jälkeen.

Papereille muotoutui esimerkiksi sydämiä, kukkasias ja autoja. Yksi tytöistä pyysi apua sydämen piirtämistä varten, sillä halusi piirtää samanlaisen kuin vierustoverillakin oli. Piirsin lapsen avuksi suttupaperille hitaasti sydäntä lapsen työn vieressä selittäen samalla, kuinka sydän on helppoin piirtää. Lapset olisivat kaivanneet maalausvaiheessa keltaista, joka oli varastoista loppunut, mutta värin puuttuminen ei kuitenkaan pitkäksi aikaa jäänyt harmittamaan. Maalia tuli myös laittaa paksu kerros, sillä muutama työ ei juuri kohonnut laihaan maalikerroksen vuoksi.

Työn lämmittäminen mikrossa oli kullekin lapselle kohokohta, ja he olivatkin innokkaita saamaan työnsä maalatuksi. Työ oli mikrossa puoli minuuttia ja viimeiset sekunnit laskin lapsen kanssa yhdessä, jonka jälkeen lapsi sai työnsä nähtäväksi. Osalla lapsista työ oli kohonnut reilusti, kun taas osalla ei juurikaan. Jos lapsi halusi, oli hänellä mahdollisuus maalata vielä yksi työ. Kirjoitin myös mitä lapsen työ esittää, mikäli lapsi niin halusi.

Tuokiossa mukana ollut lastentarhanopettaja kertoo palautteessaan, ettei kokenut tuokiossa olleen korjattavaa. Hänen mukaansa on myös täysin normaalia, että erityisesti ryhmän pojat eivät malttaisi keskittyä tekemiseen heidän kavereidensa ulkoillessa samalla. Tytöt taas jaksavat keskittyä paremmin tällaiseen tekemiseen ja tekevätkin pikkutarkasti. Materiaali oli minusta hauska, ja lapsillakin näytti olevan erittäin kivaa näin uuden materiaalin kanssa. Ajattelin jo suunnitteluvaiheessa, että on parempi materiaalin ollessa uusi, että lapsi itse saa päättää, mitä sillä tekee. Tämän projektin ideana on myös, että tuodaan lasten oma kulttuuri esiin, ja tämä tukee sitä tavoitetta. Olisin kuitenkin toivonut, että maalit olisivat olleet hiukan vahvempia, jotta seos olisi noussut kunnolla mikrossa. Materiaalin taika ikään kuin hiukan kärsi siitä, että se ei ollut koostumukseltaan oikeanlaista. Lapset näyttivät kuitenkin olevan innoissaan, vaikka maali kohosikin vain vähän.

4.5.5 Lasten taidenäyttely

Lasten kuvataidenäyttelyn pidin samassa päiväkodissa, johon ohjasin viimeisen interventiön. Päätehtävä tälle näyttelylle oli nostaa esille lasten oma kulttuuri kuvallisen ilmaisun

avulla. Haastatteleamalla varhaiskasvattajia sain selville, että lasten vapaan leikin aikana tehtävät työt menevät suoraan lasten omiin kansioihin tai laatikoihin, eikä niitä nosteta juuri seinälle. Suunnitelmana tämän näyttelyn valmistelua varten oli, että lapset saavat tehdä yhdelle omalle työlleen kehykset ja asettaa työnsä haluamalleen paikalle näyttelyseinälle. Materiaaleina olivat eriväriset kartongit, sekä paljon koristeluun sopivia materiaaleja, kuten sulkia, tölkin klipsuja, nappeja, kimalleliimaa, tusseja, värikyniä, silkkinauhoja, villalankoja ja piipurrasseja.

Työskentelyssä mukana oli kerrallaan kaksi pienryhmää. Pyysin heitä esittelyjen jälkeen hakemaan laatikostaan työn, josta he itse ovat ylpeitä. Tämän jälkeen ihastelimme niitä yksitellen pöydän ääressä. Kukin lapsi sai kertoa työstään ja miksi pitää juuri tästä työstä. Muut lapset saivat myös esittää kysymyksiä ja kommentoida töitä. Todella moni lapsista oli valinnut kehystettäväksi jonkin väritetyn Disney-aiheisen kuvan. Tämän jälkeen ohjeistin lapset kehysten askartelemisen pariin. Annoin heidän valita kirjavan värisestä kartonkinipusta mieleisensä värisen kehyksen.

Lasten asetuttua paikoilleen he aluksi liimasivat työnsä kartonkiin melko keskelle työntekijöiden avustuksella. Seuraavaksi annoin lapsien käyttöön keräämäni sekalaiset materiaalit. Lapset vaikuttivat innostuneilta ja pian kehykset alkoivat olla täynnä koristemateriaalia. Kun työ oli valmis, lapset tulivat yksitellen tai pienissä ryhmissä kiinnittämään työnsä pitkälle seinälle nuppineuloilla. He saivat itse päättää, mihin kohtaan haluavat työnsä ja onko työ vinossa vai suorassa. Ystävykset halusivat laittaa yleensä työnsä lähekkäin.

Tämän tuokion pitäminen oli mukavaa, sillä lapsilla oli vapaat kädet tehdä juuri sellaiset kehykset työlleen kuin halusivat. Innostavaa oli myös nähdä, millaisia töitä lapset valitsivat esille laitettaviksi. Lapset kertoivat kuvistaan ylpeinä, jotkut hieman arkoina. Lapset ottivat lähes kaikki materiaalit käyttöön töissään, jotkut halusivat koristella jopa työtään eikä pelkkiä kehyksiä. Myös tämän työn aikana oli helposti havaittavissa lasten vuorovaikutus ja mallin ottaminen vierustovereilta ja ystäviltä.

Näyttelyyn laitettiin esille vielä edellisellä kerralla tehdyt puffy paint -työt erilliselle pöydälle. Näyttelyyn osallistui kaikki päiväkodin lapset ja suurin osa henkilökunnasta. Näyttelyn aluksi kiitin lapsia näyttelyyn saapumisesta ja näyttelyn järjestämisestä. Kehuin lasten töitä ja kerroin, kuinka ne tulisivat tulevina päivinä piristämään sekä henkilökuntaa että

lapsia. Muistutin lapsia myös siitä, että he voivat vapaasti tulla ihaillemaan töitä myös vanhempiensa kanssa. Tämän jälkeen ne lapsista, jotka halusivat kertoa omasta työstään, astuivat esiin ja esittelivät työnsä yksityiskohtia. Lapset alkoivat pian olla levottomia, joten näyttelyn järjestäneen lapsiryhmän lastentarhanopettaja kysyi lapsilta palautetta näyttelyn järjestämisestä. Lapsien mukaan oli ollut hauskaa ja parasta oli, että sai tehdä omanlaisensa kehykset.

Myös lastentarhanopettajan palautteen mukaan lapset olivat näyttäneet nauttivan työskentelystä ja toiminta oli sujunut hyvin. Hän kertoi, että mikäli olisi tehnyt tällaisen työn lasten kanssa yksin, olisi hän ottanut muutaman lapsen kerrallaan tekemään, mutta nyt kun oli monta ohjaajaa, sujui tämä näinkin isoissa ryhmissä. Minulle tärkeää oli kuulla, että hän oli pitänyt minua koko työskentelyn ajan vertaisenaan ohjaajana ja oli pystynyt antamaan minulle huoletta vastuuta työskentelystä.

5 KUVATAIDeprojektin kokonaisarviointi

Seuraavissa alaluvuissa teen arviointia tämän projektin kokonaistoteutuksesta, ja laadukkuudesta. Kohteina ovat erityisesti projektisuunnitelman, projektin tavoitteiden ja projektin toiminnallisen osuuden arvioiminen.

5.1 Projektisuunnitelman arviointi

Projektisuunnitelmaan kirjatut asiat tämän projektin tarkoituksesta ja tavoitteista pitivät koko projektin ajan paikkansa. Tavoitteet olivat mielestäni hyvin laadittuja ja juuri tähän projektiin kohdennettuja. Ne olivat myös hyvin saavutettavissa tämän projektin aikana. Projektini aihe on saanut työelämästä kiitosta, sillä ideoita ei koskaan ole liikaa suunnittelun apuna. Tällaisen yhteistyön todella toivottiin jatkuvan tulevaisuudessakin, isommassa mittakaavassa. Aikataulut elivät kyllä projektin toteutuksen aikana paljon, jolloin projektisuunnitelma jäi ”jälkeen” tästä kehityksestä. Apuna aikatauluttamisessa on kuitenkin ollut kalenteri. Projektisuunnitelman tekoon olisin kaivannut näin projektin loppupuolella erityisesti huolellisuutta aikatauluttamiseen ja ennakoimiseen. Kiireinen aikataulu on luonut projektin loppuvaiheessa stressiä, minkä olisi suurimmaksi osaksi voinut välttää huolellisella suunnittelulla. Osa aikatauluongelmista ei kuitenkaan ollut minusta riippuvaisia, vaan työelämän muutokset vaikuttivat väistämättä myös tämän projektin toteutukseen.

Tulosten määrittelyssä ja laadun tarkkailussa olisin myös kaivannut tarkempaa suunnitelmaa tälle projektille. Palautteen kerääminen lapsilta interventioiden pitämisen jälkeen osoittautui haastavaksi siirtymätilanteiden vuoksi. Tämän takia palaute kerättiin vain osalta tuokioon osallistuneista lapsista kysymällä muutama kysymys, jotka liittyivät lapsen oman taiteen esiin tuomiseen ja siihen, millaista lapsilla tuokiassa oli ollut. Interventioiden jälkeen sain rehellistä ja hyvää palautetta toiminnastani varhaiskasvattajilta. Projektin kokonaisarviointilomakkeeseen vastasi kuitenkin vain kaksi työntekijää. Tämän kokonaisarvioinnin olisi voinut paremmalla tuloksella suorittaa haastattelujen muodossa, jolloin vastaukset olisivat olleet monitahoisempia ja perustellumpia.

Dokumentointi sujui tämän projektin aikana mielestäni hyvin. Toteutin dokumentointia projektisuunnitelmassa mainituin keinoin valokuvaamalla ja kirjoittamalla. Käytin paljon itsereflektiota kirjoittaessani ylös havainnoimiani asioita. Jonkin verran haasteita tuotti valokuvauslupien saaminen aikataulussa lasten vanhemmilta. Tämä rajoitti melko paljon sitä, millaista dokumentointia projektin aikana pystyi toteuttamaan. Suunnitelmassa olisi voinut myös huomioida valokuvausluvan yksinkertaistamisen, jolloin työntekijöiden työmäärä olisi ollut pienempi valokuvausluvista huolehtimisessa.

Tämän projektin budjetointiin olisi myös voinut kiinnittää jonkin verran huomiota. Lähes kaiken materiaalin sain päiväkodeista, mutta erityisesti kuvataidevihkojen tuottaminen toi itselleni lisäkustannuksia musteen ja paperien käytön kannalta. Rahaa tälle projektille ei kuitenkaan ollut varattu. Vaihtoehtoisesti kuvataidevihon olisi voinut tuottaa sähköisenä versiona, ja kirjata sen jo projektisuunnitelmaan. Tällöin myös vihkosen levikki olisi voinut olla laajempi.

5.2 Kuvataideprojektin tavoitteiden arviointi

Tämän kuvataideprojektin tavoitteet löytyvät liitteestä 1 (LIITE 1/4-1/5). Tavoitteita on asetettu projektissa niin lapsille, päiväkodeille kuin itsellenikin. Tavoitteet on vielä jaettu kolmeen kohtaan, joita ovat toiminnalliset tavoitteet, oppimistavoitteet ja tulostavoitteet. Tiivistetysti nämä tavoitteet lapsen kohdalla tarkoittavat itseilmaisun harjoittelua kuvataiteen keinoin, luovuuden edistämistä, ryhmässä toimimista, sekä kulttuurista nauttimista ja siihen osallistumista. Päiväkodeille asetetut tavoitteet koskivat lastenkulttuurin esille nostamista ja kuvataidekasvatuksen monipuolistamista päiväkodeissa. Itselleni asetetut tavoitteet liittyivät projektimuotoisen työskentelyn opetteluun, ryhmänohjaustaitojen kehittämiseen, toiminnan suunnitteluun, sekä valmistumisen tavoitteisiin.

Lapsille asetetut tavoitteet täytyivät mielestäni hyvin. Menetelmät, jotka valitsin varhaiskasvattajien haastattelujen perusteella, olivat lapsia eniten innostaneita menetelmiä ja tuottaisivat erilaisia kulttuurielämyksiä lasten arkeen. Nämä interventiot sisälsivät luonnonmateriaalien käyttöä, leivontamateriaaleja, askartelua, sekä askartelun ja kuvataiteen yhdistelmiä. Projektin aikana toteutin myös yhden lasten taiteen näyttelyn, jossa lasten spontaani taide pääsi poikkeuksellisesti esiin. Erilaisia tekniikkoja yhdistelevät ideat myös antoivat

lapsille mahdollisuuden käyttää luovuuttaan. Tämä näkyi erityisesti Eläimen pesä-interventiossa, jossa lapset saivat muodostaa luonnonmateriaaleista erilaisia eläinten pesiä. Lapset käyttivät muun muassa puun kaarnaa peittona eläimelleen tai tekivät laavun puun oksista. Luovuuteen kannustettiin projektin aikana myös antamalla mahdollisimman vähän malleja työskentelylle, jolloin lapsen oma itseilmaisu sai enemmän tilaa.

Lapset työskentelivät kaikissa pidetyissä interventioissa pienryhmissä, jossa vertaisvaikutus usein näkyikin. Tavoitteena lapselle olikin toimia ryhmässä yksilönä. Tämä tarkoittaa lapsen persoonallisuuden ja yksilöllisyyden esille tuomista, mutta myös ryhmän huomioimista työskentelyssä. Lasten yhdessäolo pienryhmissä oli mielestäni rentoa, ja he näyttivät nauttivan toistensa läsnäolosta. Muiden lasten kanssa keskusteltiin omasta työstä ja toisen työssä hyviksi koettuja ideoita kokeiltiin myös omassa työssä. Tämä oli mielestäni antoisimpia kokemuksia koko projektin aikana, kun näin lasten nauttivan toistensa seurasta taitteen tekemisestä sekä ihailevan ja ihmettelevän toistensa töitä.

Päiväkodeille asetettuihin tavoitteisiin mielestäni päästiin myös hyvin. Tämä tulos näkyy myös kahden projektiin osallistuneen varhaiskasvattajan palautteesta koko projektia kohtaan. Lastenkulttuurin koettiin tulleen näkyvämmäksi siten, että lasten työt nostetaan aina esille. Toisessa palautteessa kerrottiin, että projekti toi paremmin esille kuvataiteen käyttämisen yhtenä päiväkotien toimintamuotona. Projektissa esiin tuodut mentelmät koettiin hyödyllisiksi ja helposti sovellettaviksi erilaisiin lapsi- ja ikäryhmiin. Kuvataidevihkoon kootuissa menetelmissä oli ajan saatossa unohtuneita että aivan uusia menetelmiä. Luonnonmateriaalien luova käyttäminen sai myös kiitosta.

Itselleni asettamani tavoitteet täyttyivät mielestäni suurimmalta osin. Olen kuitenkin huomannut, että paljon kehitettävää löytyy erityisesti projektinhallinnan taidoissa. Tämän projektin aikana olen tutustunut projektin hallitsemiseen, sen ongelmakohtiin, mutta myös hyödyllisyyteen. Seuraavassa projektissa uskon osaavani välttää monet tämän projektin aikana koetut ”sudenkuopat”. Projektin aikana minulla on herännyt kiinnostus projekti-
muotoista työskentelyä kohtaan.

Itsevarmuutta olen saanut tämän projektin johtajana paljon, erityisesti tämä näkyy yhteistyön tekemisessä eri tahojen kanssa. Nykyään koen yhteistyön tekemisen eri organisaatioiden välillä hyödyllisenä ja innostavanakin. Myös vuorovaikutustaitoni ovat omasta mieles-

täni parantuneet, sillä projektin aikana on ollut lukuisia tapaamisia neljän eri päiväkodin työntekijöiden ja lasten kanssa. Ryhmänohjaustaidoissa koen myös kehittyneeni, sillä tuokion suunnittelu ja pitäminen ei enää juuri jännitä vaan tuntuu luontevalta. Interventioiden suunnittelusta olen myös oppinut paljon, erityisesti ikätasoisien toiminnan suunnittelussa. Dokumentointia tämä projekti vaati paljon, sillä se sisälsi useita eri tietolähteitä havainnoimisesta haastatteluihin, sekä interventioiden auki kirjoittamiseen. Onnistuin tehtävästä kuitenkin mielestäni hyvin, sillä opinnäytteen kirjoittaminen on sujunut hyvän dokumentoinnin avulla melko vaivattomasti.

5.3 Kuvataideprojektin toiminnallisen osuuden arviointi

Tämän projektin toiminnallinen osuus muodostui varhaiskasvattajien haastattelujen aikana kerätyistä menetelmistä. Valitsin niistä kiinnostavimmat ja erilaisimmat toteutettaviksi päiväkoteihin. Interventioiden suunnittelu olikin melko helppoa, kun samat menetelmät oli päiväkotiryhmissä testattu ja hyväksi koettu. Päiväkodeissa nämä menetelmät otettiin avosylin vastaan ja materiaalit tuokioiden pitämiseen löytyivät suurimmaksi osaksi päiväkotien omista varastoista. Työskentelylle annettiin myös sen vaatima aika ja tila päiväkodeissa, vaikka jotkin tuokiot hieman venähtivät. Myös työntekijöitä tuokioiden toteuttamiseen oli riittävästi, että toiminta voitiin toteuttaa rauhallisesti ja laadukkaasti.

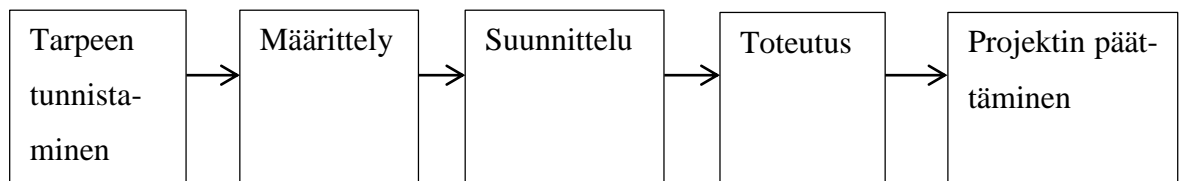
Toiminnallisen osuuden pitäminen oli minulle aluksi hiukan pelottavakin tilanne, sillä edellisen keskeytyneen projektin taustalla oli myös hankaluuksia suunnitella juuri ikätasoista toimintaa. Tämä taito kuitenkin harjaantui haastatteleamalla työntekijöitä sekä havainnoimalla päiväkotien kuvataidekasvatusta. Melko pian tuokioiden pitämisessä syntyi eräänlainen rutiini ja kosketus tekemiseen, minkä jälkeen tuokioiden pitäminen ei enää ollutkaan kynnyskysymys, vaan koko projektin ydin. Toteutettu toiminta soveltui mielestäni hyvin 3—6-vuotiaille lapsille sekä innosti heitä luomiseen.

Tämän projektin toiminnallinen osuus sai lapsilta myönteistä palautetta. Palautteissaan lapset pitivät tuokioita ”kivoina” ja kysyttäessä lapsilta saivatko he tehdä millaisen itse halusivat, oli vastaus aina myöntävä. Lapsilla myös näytti olevan hauskaa projektin toiminnallisen osuuden aikana, eikä työskentely enimmäkseen ollut puurtamista vaan taiteen tekemisestä nauttimista. Päiväkotien työntekijät antoivat myös palautteensa kunkin tuokion

jälkeen. Lapsilähtöisyys näkyi palautteiden mukaan erityisesti lasten oman kädenjäljen näkymisenä työssä ja heidän itseilmaisunsa näkymisenä. Tuokiot antoivat työntekijöille myös runsaasti uusia ja erilaisia menetelmiä kuvataidekasvatuksen monipuoliseen toteuttamiseen, sekä erilaisia tapoja kuvataidetuokioiden ohjaamiseen. Eräs työntekijöistä piti siitä, että aikuinen osallistui lasten kanssa taiteen tekemiseen, jolloin työntekijöillä on mahdollisuus nähdä ohjaustilanne lapsen silmin. Tämä auttaa kehittämään työntekijöiden omia ohjaustaitoja. Omalle itsevarmuuden kehittymiselle tärkein palaute oli eräältä varhaiskasvattajalta, jonka mukaan hän on pitänyt minua koko projektin aikana tasavertaisena työntekijänä ja kasvattajana.

6 POHDINTA

Tässä pohdintaosiossa käsittelen ja arvioin projektin etenemistä Kettusen (2009) projektityön prosessimallin avulla (KUVIO 1). Tämän jälkeen siirryn käsittelemään projektin antia oman ammatillisen kasvuni näkökulmasta peilaten omia kokemuksiani sosionomin kompetensseihin. Pohdintaosio päättyy jatkotutkimusaiheiden pohdintaan.

KUVIO 1. Projektityön prosessimalli (Kettunen, 2009, 45-46.)

Projektit voidaan perustaa asiakkaan tilauksesta, sisäisen idean pohjalta tai sisäisen kehitystarpeen seurauksena. Projektin määrittelyssä pohditaan projektille asetettavat tavoitteet ja vaatimukset. Samalla päätetään, lähdetäänkö projektia viemään eteenpäin. Suunnitteluvaiheessa luodaan projektin kokonaisuutta, sekä tarkennetaan tavoitteita ja konkretisoidaan projektin toteuttamista. Hyvällä suunnittelulla toiminnasta voidaan saada tehokasta, yhteistoiminnallista ja resurssit tehokkaasti hyödyntävää. Toteutukseen lähdetään suunnitelman pohjalta, ja usein käydään yhteistyösopuolten kesken aloituspalaveri, jossa varmistetaan, että kaikki osapuolet tietävät roolinsa. Projektijohtaja on vastuussa projektista, ja hänen tehtävänä on hallita projektissa tapahtuvia muutoksia, vastata projektin tuloksista ja huolehtia yhteistyön toimivuudesta projektin osapuolten kanssa. Projektin ohjausryhmä päättää projektin päättämisestä. Päättämisen vaiheessa projekti on yleensä herättänyt jatkotutkimusaiheita, jotka on kirjattava ylös. (Kettunen, 2009, 45-57, 155-184.)

Tämä projekti sai alkunsa omista havainnoistani varhaiskasvatuksen kentällä. Päiväkodeissa kuvataidekasvatuksen menetelmät saattavat pysyä samoina vuodesta toiseen. Luovia menetelmiä kuvataidekasvatuksen toteuttamiseksi löytyy paljon, mutta niiden kohtaamispaikka puuttui. Projektin kiinnostuksen kohteena oli myös selvittää lastenkulttuurin näkyvyyttä päiväkodissa, sillä usein lasten spontaaneja töitä ei yleensä nosteta esiin. Tämän projektin tarkoituksena oli kartoittaa lastenkulttuurin näkyvyyttä päiväkodeissa ja kuvatai-

dekasvatuksen toteuttamista Kokkolan päiväkodeissa. Tavoitteena oli jakaa päiväkotien kesken menetelmiä kuvataidekasvatukseen kirjaseen välityksellä (LIITE 4/1-4/15).

Suunnitteluvaiheessa päätin toteuttaa kolmivaiheisen projektin, jossa kuvataidekasvatuksen havainnointi, sekä varhaiskasvattajien haastattelut olisivat pohjana omien toiminnallisten tuokioiden suunnittelussa. Tämän projektin projektisuunnitelmassa (LIITE 1/1-1/22) on liite havainnointikaavakkeesta, jonka avulla päiväkodit voivat myös halutessaan pohtia oman kuvataidekasvatuksensa toteutumista. Haastattelujen ja havainnointien avulla tein eräänlaista alkutyötä pohjaksi käytännön toteutukselle, jolloin tarkoituksena oli selvittää lähtötilanne ja toiminnan kehittämiskohteet.

Toteuttamisvaiheen aloitin ilman erillistä yhteistä aloituspalaveria muun muassa päiväkotien henkilöstön kanssa. Palaverit rajoittuivat työelämäohjaajan eli varhaiskasvatuksen koordinaattorin tapaamiseen, sekä opinnäytetyötä ohjaavan opettajan tapaamiseen. Aloitin työskentelyn lapsiryhmien havainnoinnilla, jonka jälkeen haastattelin kasvattajia. Tein systemaattisesti dokumentointia kaikesta näkemästani ja kuulemastani, jonka jälkeen suunnittelin kuvataidekasvatuksen vihkosen varhaiskasvattajille sekä suunnittelin interventiot. Interventioita toteutin yhden kuhunkin neljästä päiväkodista, sekä yhteen näistä päiväkodeista toteutin lasten taidenäyttelyn. Interventioiden tavoite oli antaa kasvattajille uusia ideoita kuvataidekasvatuksen toteuttamiseksi ja ohjaamiseksi. Taidenäyttelyn avulla pyrin saamaan lasten spontaanin taiteen paremmin esiin ja tiedostetuksi.

Projektin päättämisen vaiheessa olen voinut arvioida tämän projektin antamia vastauksia projektin alussa esitettyihin kysymyksiin. Lastenkulttuuri on melko hyvin esillä päiväkodeissa, sillä lasten ohjatun toiminnan aikana tehdyt työt päätyvät lähes poikkeuksetta kunnia-paikalle päiväkodin seinille. Vasta lastenkulttuurien eri luokkien (aikuisten lapsille luoma kulttuuri, lasten ja aikuisten yhdessä luoma kulttuuri ja lasten oma kulttuuri) jaottelun avulla selvisi, ettei lasten oma kulttuuri juuri pääse esiin päiväkodeissa. Kaikissa projektiin osallistuneista päiväkodeista tämä koettiin kehittämiskohteena, ja joistain päiväkodeista on projektin päätyttyä jopa kerrottu, että lasten taide on nyt myös nostettu paremmin esille. Päiväkotien välinen tiedonsiirto oli toinen tämän projektin tutkimusongelma. Päiväkotien välistä yhteistyötä kuvataidekasvatuksen ideoiden vaihtoon ei juuri tehdä. Ideoiden vaihto tapahtuu vaivihkaa ja ideoita ”varastamalla” näyttelyiden aikana. Päiväkodit ottivatkin

avosylin vastaan projektini, jossa näitä ideoita kerätään yksiin kansiin kaikkien arjen työtä helpottamaan ja inspiroimaan.

Tämän projektin jälkeen on hyvä tarkastella myös oman osaamisen kehittymistä sosionomin kompetenssien kautta. Koska projektini suuntautuu varhaiskasvatukseen, katson ammatillista kehittymistäni erityisesti varhaiskasvatukseen liittyvien kompetenssien kautta. Sosionomin kompetenssit jakautuvat eettiseen osaamiseen, asiakastyön osaamiseen, palvelujärjestelmäosaamiseen, kriittiseen ja osallistavaan yhteiskuntaosaamiseen, sekä johtamisaosaamiseen (Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit 2006; Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 17-20.) Jo projektini tärkein tavoite liittyy lasten oman äänen esille nostamiseen – taiteen avulla. Lapsilähtöisyys oli kantavana ajatuksena tämän projektin toteuttamisessa; lapsille pyrittiin antamaan mahdollisimman paljon väljyyttä oman luovuuden käyttämiseen kaikissa pidetyissä interventioissa. Keskustelin varhaiskasvattajien kanssa erityisesti lasten vapaa-ajalla tehtyjen töiden esiin nostamisesta ja uskon, että tulevaisuudessa näissä päiväkodeissa laitetaan lasten omaehtoisesti tehdyt työtkin näytille.

Asiakastyön osaaminen lasten kanssa näkyi tässä projektissa vuorovaikutuksena taiteen välityksellä. Lasten töitä kommentoitiin ja niistä annettiin myönteistä palautetta. Lapsen kehitystaso pyrittiin huomioimaan helpottamalla annettua tehtävää, esimerkiksi kaikkien ei tarvinnut leikata tai piirtää yhtä vaikeata kuviota. Toki vuorovaikutusta olisi voinut syntyä enemmänkin, mikäli kaikissa päiväkodeissa olisi pidetty lasten kuvataidenäyttely. Tässä projektissa näyttely perustettiin vain yhteen päiväkotiin, joskin toisessakin päiväkodissa töitä tarkasteltiin näyttelyn tavoin esittelemällä oma työ toisille lapsille. Kehitettävää olisi ollut se, että interventioita olisi pidetty useampi kullekin päiväkodille, jolloin toimintaa olisi voinut suunnitella lasten tarpeiden mukaan ja kehittymistä kuvataiteellisessa ilmaisussa olisi voinut havaita. Jonkin verran tarpeiden kartoitusta tehtiin kuitenkin havainnointien aikanakin, mitä pystyi hyödyntämään suunnittelussa.

Palvelujärjestelmäosaamisesta tässä projektissa näkyi erityisesti yhteistyöverkoston luominen, sekä palvelun kehittäminen. Projektissa pyrittiin aktiivisesti kehittämään päiväkotien yhtä tärkeää osa-aluetta: kuvataidekasvatusta. Kuvataidekasvatusta pyrittiin monipuolistamaan ja tekemään lapsilähtöisemmäksi. Kuvataidevihkonen syntyi monen varhaiskasvatuksen ammattilaisen verkostotyöskentelyllä projektinjohtajan välityksellä, minkä koen kasvattaneen itsevarmuuttani johtajana toimimisessa. Projektissa olisi kuitenkin voitu käyt-

tää laajempiakin yhteistyöverkostoja, kuten perhepäivähoitajia ja kuvataidekasvatuksen ammattilaisia.

Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin. (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989/31.)

Yleissopimuksessa lapsen oikeuksista (1989/31) kerrotaan lapsen kulttuurikasvatukseen ja hänen oikeuteensa taiteeseen. Koen jonkin verran edistäneeni tämän oikeuden toteutumista viedessäni uusia kuvataidekasvatuksen menetelmiä eri päiväkodeihin. Kuitenkin paljon on vielä kehitettävää siinä, että lapset pääsisivät paremmin osallisiksi kulttuurista jo päiväkotikäisenä. Muutamissa projektiin osallistuneista päiväkodeista oltiin harmissaan siitä, että päiväkodissa ei ole riittävästi rahaa lähteä kaupunkiin asti lasten taidenäyttelyihin. Projektini lasten taidenäyttelyn päätinkin pystyttää juuri tällaiseen päiväkotiin, joka oli muita kauempana kaupungin keskustasta. Kaikki projektin päiväkodit oli kuitenkin saavuttanut Loistavaa!-kulttuuriviikko, joka järjestetään Kokkolassa joka vuosi. Tämän viikon aikana lapsille tuodaan päiväkodeihinkin asti erilaista kulttuuritoimintaa päiväkodin ulkopuolelta, sekä lapsille on tarjolla erilaisia kulttuurillisia työpajoja ympäri kaupunkia, sekä taidenäyttelyitä.

Koen onnistuneeni ideoiden välityksessä päiväkotien välillä kuvataidevihon ja interventioiden pitämisen kautta. Kehitettäväksi jäi laajemman tiedonjakamiskanavan kehittäminen. Kuvataidevihkojen suuremman määrän tuottaminen ja välittäminen päiväkodeihin olisi vaatinut jo isomman budjetin. Varhaiskasvatuksen kentältä kuului kuitenkin parempi idea – internetsivuston luominen Kokkolan varhaiskasvattajille tiedonsiirron jatkuvuuden takaamiseksi. Tämän internetsivuston luominen voisi olla erinomainen jatkoprojekti, mahdollisesti opinnäytetyötään tekeväille sosionomille. Tällainen sivusto olisi erittäin hyödyllinen vastavalmistuneille, vielä kokemattomille lastentarhanopettajille, jotka vielä keräävät ideoita kuvataidekasvatukseen toteuttamiseen omassa ryhmässä. Koen, että oman projektini tuotoksena syntynyt kuvataidevihkonen on kuin laastari verrattuna siihen, mitä jatkuvasti päivittyvä internetsivusto voisi varhaiskasvatuksen kentälle olla.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kettunen, S. 2009. Projektin vaiheistus. Onnistu projektissa. Helsinki: WSOYpro.

Kuusela, M., Rintakorpi, K., Rusanen, S. & Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta: Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit. 2006. Sosiaalian koulutusohjelma. Laadintatyön vastuuhenkilö Rouhiainen-Valo T. Saatavilla: <http://www.karelia.fi/ects/materiaali/Sosiaalian%20koulutusohjelman%20kompetenssit%20042006.pdf>. Luettu: 30.9.2015.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. Sosionomikoulutus. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro.

Pentikäinen, L. 2006. Kuvataidekasvatuksen poluilla. Lapsi ja taide: Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. S. 27-35. Helsinki: Cosmoprint.

Pääjoki, T. 2012. Lasten taiteellinen toimijuus. Varhaiskasvatuksen käsikirja. (toim.) Hujala, E. & Turja, L. Jyväskylä: PS-kustannus.

Seeskari, D. 2006. Taide lasten terapiassa. Lapsi ja taide: Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. S. 65-70. Helsinki: Cosmoprint.

Ruokonen, I., Rusanen, S., Välimäki, A-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Pdf-tiedosto. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085414>. Luettu: 2.9.2015.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. STAKES. Pdf-dokumentti. Saatavilla: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Luettu: 28.9.2015.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 1989/31.

Katri Mäenpää

LASTEN KUVATAIDEPROJEKTI

**Projektisuunnitelma
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kevät 2015**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	1
2.1 Projektin tavoitteet: tulos-, toiminnalliset ja oppimis-/prosessitavoitteet	2
2.2 Tulosten määrittely	3
2.3 Projektissa huomioon otettavat standardit, viranomaismääräykset, lainsäädäntö, tekijänoikeudet, sopimukset ym.	4
3 PROJEKTIORGANISAATIO	6
3.1 Projektin yhteistyötahot ja ohjausryhmä	6
3.2 Tukihenkilöt: asiantuntijat, laatuhenkilö, yhteyshenkilöt	6
4 TOTEUTUSSUUNNITELMA	7
4.1 Aikataulu	7
4.2 Tehtävien työvaiheet ja –muodot	7
4.3 Resurssien hankinta ja käytösopimukset	8
4.4 Tuotantosuunnitelma ja tuotteen markkinointi	9
4.5. Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit	9
5 PROJEKTIBUDJETTI	10
6 OHJAUSSUUNNITELMA	11
6.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmien kokoukset	11
6.2 Projektin tiedottaminen ja dokumentointi	11
6.4 Projektin laadunvarmistus	12
7 KIRJALLISUUS	13
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut alkuvuodesta ehdotuksen, koskien lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa. Tiedotteessa todetaan, että lastenkulttuuri tulisi olla tasapuolisemmin kaikkien lasten saavutettavissa ja osallistuttavissa. Lapsien todetaan olevan oikeutettuja kaikkeen kulttuuriperintöön ja taiteeseen. Arhinmäki korostaakin tiedotteessa, että lastenkulttuurista ei ole haluttu tinkiä, vaikka säästöjä kulttuurin suhteen on jouduttu tekemään. Lastenkulttuuria koskevassa ehdotuksessa korostetaan kulttuurin merkitystä lapsen elämässä muun muassa itsetunnon ja luovuuden vahvistajana ja myöhemmin aikuisiällä lisääntyneenä yritteliäisyytenä ja elämänlaadun ja -hallinnan paranemisena. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten käyttöön kuvataidekasvatuksesta kertova kirjanen, jossa on kuvattu ideoita eri-ikäisten lasten kuvataiteellisen toiminnan toteuttamiseen. Ideat tulevat suoraan eri Kokkolan päiväkodeilta, joista löytyviä hyviä käytäntöjä on tarkoitus siirtää eri päiväkoteihin. Näin saadaan yhteistyö eri päiväkotien välillä toimimaan hieman paremmin taidekasvatuksen saralla. Opinnäytetyöhöni kuuluu päiväkodin varhaiskasvattajien haastatteluja, päiväkodin arjen havainnoimista kuvataiteellisen toiminnan osalta, sekä tulen ohjaamaan lapsille näihin päiväkoteihin interventioita. Tarkoitus on kiinnittää kasvattajien huomio lasten kuvataidekasvatuksen toteutumiseen päiväkodissa, ja siihen miten sitä voisi kehittää arjessa. Lisäksi pyrin opinnäytetyössäni tekemään lastenkulttuuria näkyvämmäksi laajemmaltikin lasten taidenäyttelyn muodossa, vähintään yhdessä päiväkodissa.

Projektiini osallistuu neljä päiväkotia, jotka ovat Hakalahden päiväkotia, Halkokarin päiväkotia, Kaustarin päiväkotia sekä Pikiruukin päiväkotia. Projektiini osallistuu keskimäärin 3-5-vuotiaita lapsia, sekä näiden päiväkotien varhaiskasvattajat haastattelujen muodossa. Projektin pääkäsitteet ovat varhaiskasvatus, lastenkulttuuri, lasten kuvataidekasvatus.

2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

Projektini aihe syntyi omasta kiinnostuksesta varhaiskasvatustyöhön, sekä omasta intohimosta kuvataiteisiin. Haen opinnoissani lastentarhanopettajan kelpoisuutta, jolloin projektimuotoinen opinnäytetyö oli luonnollinen valinta. Näin saan myös lisää kokemusta lapsiryhmien ohjaamisesta ja heille suunnatun toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Projektin tavoitteena on luoda varhaiskasvatuksen ammattilaisille kuvataidekasvatukseen keskittyvä vihkonen, josta kasvattajat saavat helposti ideoita arjen kuvataidetoiminnan toteuttamiselle. Nämä ideat kerätään eri päiväkotien kasvattajilta, joilta kysyn haastattelujen muodossa heidän hyväksi kokemiaan kuvataide ideoitaan. Tarkoitus on kerätä ideoita lasten kuvataidekasvatukseen liittyen, kuten miten he innostavat lapsia kuvataiteelliseen toimintaan, miten he tukevat kuvataiteellisesti lahjakkaita lapsia kehittämään itseään, miten päiväkotiympäristönä voi omalta osaltaan kannustaa luovuuteen ynnä muuta, sekä heidän hyväksi kokemiaan taideideoita kuten jokin menetelmä, askartelu tai teema mikä lapsia on innostanut taiteen luomiseen.

2.1 Projektin tavoitteet: tulos-, toiminnalliset ja oppimis-/prosessitavoitteet

TAULUKKO 1. Projektin tavoitteet

	Yksilö	Organisaatio	Sosionomi
Toiminnallinen tavoite	Luovuuden edistäminen Kuvataiteellisen ilmaisun harjoittelu Lapsi kulttuurin tuottajana	Lastenkulttuurin esiin tuominen Uusien ideoiden käyttöönotto arjessa	Projektityön opettelu Interventioiden suunnittelu Dokumentointi
Oppimistavoite	Itseilmaisun kuvataiteen keinoin Yksilönä ryhmässä	Uusia työmenetelmiä arkeen	Ryhmänohjaustaitojen harjaantuminen Yhteistyö ja vuoro-

			vaikutustaitojen kehittyminen Itsevarmuuden lisääntyminen
Tulostavoite	Luovuuden kehittämisen mahdollisuus Tunteiden ja ajatusten ilmaiseminen kuvien ja eri materiaalien avulla Uusi kulttuurielämys lasten arkeen	Lastenkulttuuri näkyvämmäksi Monipuoliset keinot kuvataiteellisen toiminnan toteuttamiseen päiväkodissa	Opinnäytetyön valmistuminen Sosionomi (Amk) tutkinto Lasten taidenäyttely Interventioiden toteuttaminen päiväkodeissa

2.2 Tulosten määrittely

Havainnoin lapsia ja varhaiskasvattajia päiväkodin arjessa, ja kerään näin tietoa siitä, mikä saa lapset innostumaan kuvataiteen tekemisestä, sekä miten kasvattaja voi omalla toiminnallaan tukea lasten kuvataiteellista toimintaa. Kerään välitöntä palautetta lapsilta heti omien interventioiden lopuksi, jotta saan rehellisen palautteen toiminnastani, sekä tarkkaillen lasten toimintaa interventioiden aikana. Lapsilta palautetta kerään siitä, miltä kuvataiteellinen toimintatuokio heistä tuntui, saivatko he ilmaista itseään riittävän vapaasti.

Päiväkotien varhaiskasvattajilta pyydän palautetta siitä, ovatko he saaneet uusia ideoita pitämistäni interventioista, sekä kokevatko he kokoamani vihkosen kuvataideideoista tarkoituksenmukaiseksi ja tarpeelliseksi. Lisäksi kysyn palautetta pitämästäni lasten taide-
näyttelystä, onko se onnistunut tuomaan esiin lastenkulttuuria toivomallani tavalla.

2.3 Projektissa huomioon otettavat standardit, viranomaismääräykset, lainsäädäntö, tekijänoikeudet, sopimukset ym.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma
- Päivähoitolaki
- YK:n lastenoikeuksien sopimus
- Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset (28.2.2002)

2.4 Projektin tietoteoreettiset lähtökohdat

Seuraavassa kappaleessa määrittelen projektissani esiintyvät keskeisimmät käsitteet, joita ovat varhaiskasvatus, lastenkulttuuri ja lasten kuvataidekasvatus.

Varhaiskasvatus on opetuksesta, hoidosta ja kasvatuksesta koostuva kokonaisuus. Ydintehdävänä on järjestää laadukkaita ja monipuolisia päivähoito- ja esiopetuspalveluita niitä tarvitseville lapsille ja heidän perheilleen. Varhaiskasvatuksen arvoissa kunnioitetaan lapsen ihmisarvoa ja tasa-arvoisuutta. Kasvattajien tehtävänä on luoda lapsille suotuisa kasvu ympäristö niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Heidän velvollisuutensa on myös luoda päiväkotiin myönteinen ilmapiiri ja vastata kasvu ympäristön pedagogisesta selkeydestä ja sen toimivuudesta. (Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma, 2010.)

Lastenkulttuurilla on erilaisia muotoja, sillä voidaan tarkoittaa aikuisen lapsille luomaa kulttuuria, lasten omaa kulttuuria ja aikuisten ja lasten yhdessä luomaa kulttuuria. Kasvattajilla on suuri valta säädellä lasten kulttuurisia kohtaamisia, siten he voivat joko tehdä lasten taiteen näkyväksi tai näkymättömäksi. Lastenkulttuuri muodostuu vuorovaikutuksessa oman vertaisryhmän kanssa. Aikuisten ja lasten yhdessä tuottamassa taiteessa korostuu heidän välisensä kanssakäyminen, eivätkä lapset ole tällöin pelkkiä toiminnan kohteita. (Kuusela, Rintakorpi, Rusanen, Torkki, 2014; Ruokonen & Rusanen 2009.)

Lasten kuvataidekasvatus suomalaisessa varhaiskasvatuksessa kuuluu esteettisen kasvatuksen osa-alueeseen. Esteettisyys tarkoittaa aistimista, vastaanottamista ja nauttimista, joka tapahtuu ympäristön ja kokijan välillä. Esteettisyys on myös elämyksellisyyttä ja ilmaisua, jolloin korostuu kokijan taiteellinen tekeminen. (Kuusela, Rintakorpi, Rusanen, Torkki, 2014.)

3 PROJEKTIOORGANISAATIO

3.1 Projektin yhteistyötahot ja ohjausryhmä

Projektin interventiot toteutetaan neljässä eri Kokkolan päiväkodissa. Päiväkodit, joihin projekti toteutetaan, ovat: Hakalahden päiväkotit (Kaninkolo, 3-5-vuotiaiden ryhmä), Halkokarin päiväkotit (Pursimiehet, 3-5-vuotiaiden ryhmä), Kaustarin päiväkotit (Karhunpesä, 3-5-vuotiaiden ryhmä), ja Pikiruukin päiväkotit (Kapteenin kakarat, 4-6-vuotiaiden ryhmä).

3.2 Tukihenkilöt: asiantuntijat, laatuhenkilö, yhteyshenkilöt

Tukihenkilönä toimii koulun osalta Tarja Mäkitalo. Työelämäohjaajana toimii Kaisa Wacklin, Kokkolan varhaiskasvatuksen koordinaattori. Neljän eri päiväkodin yhteyshenkilöinä ovat: Hannele Pekola (Hakalahden päiväkotit), Marja Kangas-Torppa (Halkokarin päiväkotit), Katariina Käsäkangas (Kaustarin päiväkotit), sekä Sanni Koskiniemi (Pikiruukin päiväkotit).

4 TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Aikataulu

- 7.1.2014 Opinnäytetyön aihepiiriseminaari
- 27.3.2014 Tutkimussuunnitelmaseminaari
- 18.9.2014 Sähköpostia päiväkotien johtajille, projektiin osallistuminen
- 29.9.2014 Sähköpostia projektiin osallistuville päiväkodeille. Ilmoitus projektiin mukaan pääsystä Koivuhaan päiväkodille, Kaustarin päiväkodille, Tervanpolttajan päiväkodille, Hakalahden päiväkodille ja Keltaviirin päiväkodille. Sähköpostissa myös pyyntö ilmoittaa osallistuvien ryhmien tarkemmat ryhmäkoot ja lasten suurpiirteinen ikä.
- 6.10.2014 Ensimmäisen projektisuunnitelman palauttaminen Anne Jaakonaholle
- 21.10.2014 Projektisuunnitelman palautus Tarja Mäkitalolle
- 22.10.2014 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa
- 23.10.2014 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa, mukana Satu Forsberg (Hakalahden päiväkodin johtaja)
- 14.1.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa
- 4.2.2015 Projektisuunnitelman valmis versio Tarja Mäkitalolle
- 6.2.2015 Sähköpostia projektin muutoksista päiväkodeille, projektin ikähaarukka 3-5v.
- 13.4.-15.5.2015 Haastattelujen, havainnointien ja interventioiden toteutus
- 1.4.2015-30.9.2015 Opinnäytteen työstöä ja kirjoittamista.
- 1.9.2015 Opinnäytteen ensimmäinen jättöpäivä, opettajien kommentit
- 1.10.2015 Lopullinen versio opinnäytteestä jätetään
- 12/2015 Seminaarit ja maturiteetti

4.2 Tehtävien työvaiheet ja –muodot

Ensimmäiseksi keksi projektilleni idean, jonka jälkeen esittelen sen aihepiiriseminaarissa muulle ryhmälle. Idean jalostuneemman version esittelen tutkimussuunnitelmaseminaarissa muulle luokalle. Tässä vaiheessa olen jo ottanut yhteyttä projektiin osallistuviin päiväkoteihin sähköpostilla, ja saanut heiltä vastauksen osallistumisesta. Tämän jälkeen kehitte-

len ideaa eteenpäin ja teen siitä projektisuunnitelman ensimmäisen version, jonka palautan Anne Jaakonaholle tarkistettavaksi.

Otan uudelleen yhteyttä päiväkotien varhaiskasvattajiin ja kysyn miten suuria ryhmiä heillä on, onko heillä erityistoiveita interventioihin liittyen, minkä ikäisiä lapsia ryhmässä on, sekä ryhmästä vastaavien varhaiskasvattajien nimet. Valmistan uuden version projektisuunnitelmastani tällä kertaa projektini ohjaavalle opettajalle, Tarja Mäkitalolle. Tämän jälkeen pohdimme yhteisissä tapaamisissa mitä minun tulee ottaa projektissani huomioon ja miten sitä tulisi kehittää niin, että se vastaisi opetussuunnitelmaan sekä työelämän tarpeisiin.

Tehtyäni vaadittavat korjaukset haen tutkimuslupaa Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen koordinaattorilta Kaisa Wacklinilta. Tutkimusluvan saamisen jälkeen otan yhteyttä päiväkoteihin ja sovin havainnointi ja haastatteluajan kuhunkin päiväkotiin. Dokumentoin kaikki näissä vaiheissa tapahtuneet ja sanotut asiat ja aloitan kuvataidekasvatuksesta kertovan vihkosen työstämisen samalla. Lopuksi kun vihkonen on valmis, otan päiväkoteihin uudelleen yhteyttä ja sovin interventioiden pitämisen aikataulusta. Otan yhteyttä myös lasten vanhempiin kysyen heiltä lomakkeen muodossa lupaa kuvata heidän lapsiaan ja heidän lastensa kuvataidetoita. Lisäksi kutsun tietyn päiväkodin vanhemmat mukaan lasten taidenäyttelyyn tietyinä päivinä.

Pidän interventiot ja pyydän palautetta varhaiskasvattajilta ja lapsilta. Dokumentoin myös pitämäni kuvataiteelliset tuokiot valokuvaten, piirtäen ja kirjoittaen muistiin. Interventioiden pitämisen jälkeen alan kirjoittaa opinnäytetyötäni, viimeistään kesälomalla. Ensimmäinen opinnäytetyön palautuspäivä on 1.9.2015. Teen vaadittavat korjaukset ja palautan viimeistellyn version Tarja Mäkitalolle viimeistään 1.10.2015.

4.3 Resurssien hankinta ja käyttösopimukset

Pyrin projektissani käyttämään omista varastoistani löytyvää materiaalia, sekä kysyn päiväkodeista erikseen myös sitä, kuinka paljon heidän päiväkotinsa materiaaleja voin hyö-

dyntää. Mikäli jotain jää uupumaan hankin tarvittaessa lisää materiaalia. Tarkoitus on kuitenkin minimoida opinnäytetyöstä aiheutuvat kulut.

4.4 Tuotantosuunnitelma ja tuotteen markkinointi

Projektini markkinointi tapahtuu ensisijaisesti ottamalla sähköpostilla yhteys päiväkoteihin, ja kertomalla projektistani, mikäli tarve vaatii, käyn vierailemassa näissä päiväkodeissa markkinoimassa projektiani. Lasten näyttelyä tulee markkinoida muun muassa vanhemmille kirjeiden muodossa. Kukin projektiin osallistunut päiväkotikoti saa projektia varten teettämäni vihkosen kuvataidekasvatuksesta varhaiskasvatuksessa.

4.5. Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit

Projektin kannalta riskejä saattavat olla ympäristön kiinnostuksen puute aihettani kohtaan. Lähtevätkö päiväkodit mukaan projektiin? Tätä riskiä voidaan lievittää informoimalla päiväkoteja riittävästi projektini sisällöstä ja interventioiden toteutuksesta. Lisäksi minun tulee korostaa riittävästi aiheen ajankohtaisuutta.

Toinen riski on oma jaksaminen, sillä tämän projektin aikana tulee olemaan paljon opittavaa, ja tämä on myös ensimmäinen opinnäytetyöni. Lisäksi koulun puolelta kohdistuvat paineet saattavat vaikuttaa negatiivisesti tämän suuremman projektin toteuttamiseen sekä omaan jaksamiseen.

Kolmas riskitekijä jo suunnitteluvaiheessa on rahoituksen puute. Projektini vaatii materiaaleja, joilla lapset pystyvät luomaan taidettaan. Tähän riskiin vastaan tiiviillä yhteistyöllä päiväkotien kanssa. Olen jo alustavasti informoinut näitä päiväkoteja, että suurin osa materiaaleista tulisi löytyä kustakin päiväkodista.

5 PROJEKTIBUDJETTI

Tätä projektia varten ei ole varattu erillistä projektibudjettia. Projektiin osallistuvien päiväkotien kanssa sovitaan materiaaleista, joita käytetään interventioideni aikana. Osan materiaaleista löydän varmasti omistakin varastoista.

6 OHJAUSSUUNNITELMA

6.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmien kokoukset

22.10.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa: projektin aikataulus ja sisältö, työelämälähtöisyyteen ohjaaminen.

23.10.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa, mukana Satu Forsberg (Hakalahden päiväkodin johtaja): projektin aikataulus.

14.1.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa: projektin työelämälähtöisyys, parannusehdotuksia projektisuunnitelmaan ja projektin ideaan.

10.2.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa: projektisuunnitelman viimeiset korjaukset.

11.2.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa: tutkimuslupa-anomuksen allekirjoitus, opinnäytetyösopimus.

12.2.2015 Tapaaminen Kaustarin päiväkodissa ja 16.2.2015 Tapaaminen Hakalahden päiväkodissa: tavoitteena projektista tiedottaminen, työelämästä tulevat toiveet projektille ja käytännön järjestelyt projektin toteutusta ajatellen. Halkokarin ja Pikiruukin päiväkoteihin yhteys puhelimitse.

16.2.2015 Työelämäohjaajan tapaaminen, Kaisa Wacklinin kanssa: projektin esittely, ongelma-kohtien selvittely, jatkotoimenpiteistä päättäminen.

25.9.2015 Opinnäytetyöohjaus, Tarja Mäkitalon ohjauksessa: ensimmäiset korjaukset opinnäytetyöhön.

30.9.2015 Opinnäytetyön palautus viestinnän opettajalle ja ohjaavalle opettajalle Tarja Mäkitalolle.

6.10.2015 Opinnäytetyön palautus koulutusohjelmavastaavalle Pirjo Forss-Pennaselle.

6.2 Projektin tiedottaminen ja dokumentointi

Kirjaan tarkkaan ylös tapaamiset projektin ohjaavan opettajan kanssa, sekä tapaamiset päiväkodin varhaiskasvattajien kanssa. Dokumentoin täsmällisesti myös lasten havainnoimisessa tapahtuneet asiat, sekä omien interventioiden aikana tapahtuneet asiat. Dokumentoin-

ti tapahtuu valokuvaamalla, piirtämällä ja kirjoittamalla ylös tapahtuneet asiat. Kirjoitan projektin aikana myös omia projektista heränneitä ajatuksia ja huomioita ylös, että niistä on helpompi kirjoittaa opinnäytetyö valmiiksi.

Tiedottaminen tapahtuu sekä ohjaavaan opettajaan, että projektiin osallistuvien päiväkotien varhaiskasvattajiin sähköpostin välityksellä. Tiedottaminen lasten vanhemmille tapahtuu lomakkeiden ja kutsujen muodossa, jotka kulkevat kotiin lasten repuissa.

6.4 Projektin laadunvarmistus

Teen koko projektin ajan itsereflektointia ja tällä tavoin tarkistan, että projektini vastaa työelämän tarpeisiin ja on lapsen edun mukaista toimintaa. Pyydän varhaiskasvattajilta rehellistä palautetta projektini hyödyllisyydestä, kehittämis ehdotuksia, sekä projektissani huomioitavia asioita. Muutan projektiani, mikäli ilmenee, että toimintani ei vastaa työelämän tarpeisiin. Pyydän myös ohjaavaa opettajaa antamaan neuvoja työelämä- ja lapsiläh- töisen projektin turvaamiseksi.

7 KIRJALLISUUS

Hakala, J. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.

Heikkilä, M., Ihalainen, S-L., Välimäki, A-L. (toim.) 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes oppaita 56. Saarijärvi: Gummerrus kirjapaino Oy. Pdf-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Luettu: 25.3.2014.

Inkeri, S. 2007. Katsomme – näemmekö? Luovuudesta, taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karjalainen, M., Suojala, M. (toim.) 2001. Avaa lastenkirja. Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. Helsinki: Lasten keskus.

Karppinen, S., Puurula, A., Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: FINN LECTURA.

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma. 2010. Saatavilla: http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.kokkola.fi%2Fpalvelut%2Fopetus_ja_kasvatus%2Fpaivahoitto%2Ffi_FI%2Fpaivahoito%2F_files%2F91640319769909823%2Fdefault%2Fkokkola_va_su_2010.pdf&ei=uayyVLegC6PkyAPS9YKoAQ&usg=AFQjCNHWlwcykMgceglvIaQ2wME_9mYqXQ&bvm=bv.83339334,d.bGQ. Pdf-tiedosto. Luettu: 11.1.2015.

Kuusela, M., Rintakorpi, K., Rusanen, S., Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuva- taiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

Laki lasten päivähoidosta. 19.1.1973/36.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteet. 2014. Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi valmistunut. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/02/Ehdotus_lastenkulttuuripoliittiseksi_ohjelmaksi_.html. Luettu: 25.3.2014.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi. Tiivistelmä. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/?lang=fi>

Ruokonen, I., Rusanen, S., Välimäki, A-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa ihmettelyä ja tekemistä. Thl-julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085414>. Luettu: 25.3.2014.

Stakes. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2004. Opas 56. Saarijärvi: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Unicef. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Saatavilla: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf. Luettu: 11.1.2015.

Viskari, S. 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet. Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampere: Juvenes Print.

LIITE 1

Hei,

projektini muutti muotoaan vetäytyttyään Loistavaa!-kulttuuriviikolta. Alkuperäisessä ideassa Tove Janssonin Muumi-sadut olisivat olleet lasten kuvataiteellisen inspiraation lähteenä. Vierailtuani projektin tiimoilta Hakalahden päiväkodissa huomasin, että päiväko-deissa on itsessään todella paljon innovatiivisia ideoita lasten kuvataiteellisen toiminnan toteuttamiseen. Haluaisinkin todella jatkaa yhteistyötä kanssanne, uusin ideoin.

Projektini tarkoituksena on havainnoida lasten kuvataiteellisen toiminnan toteutumista päi-väkodin arjessa. Lisäksi haluaisin samalla haastatella Teitä varhaiskasvattajina siitä, miten Teidän päiväkodissanne kuvataiteellinen toiminta todentuu ja millaisia ideoita ja menetel-miä kuvataidekasvatukseen juuri teidän päiväkodillanne on ollut vuosien varrella. Kokoan ideoistanne ja haastatteluistanne lasten kuvataidetoiminnan vihkosen, josta voitte helposti saada arkeen uusia – ja muissa päiväkodeissa testattuja ja hyviksi koettuja ideoita, sekä mahdollisesti kehittää päiväkotinne kuvataidekasvatusta parhaaksi katsomallanne tavalla.

Projektissani tulee olemaan mukana neljä päiväkotia, joista jokaisessa ryhmässä on 3-5-vuotiaita lapsia. Osallistuviin päiväkoteihin tulen toteuttamaan kuhunkin intervention, jon-ka pohjana on Teidän haastatteluistanne koostuvat menetelmä tai idea kuvataiteellisen toi-minnan toteuttamiseen.

Toivon, että saan mahdollisuuden toteuttaa tämän projektin juuri Teidän kanssanne. Voisit-teko lähettää minulle sähköpostiin ajan mahdollisesti ensi viikolla, jolloin teille sopisi, että tulen kertomaan tarkemmin projektistani, sekä keskustelemaan interventioiden toteuttami-seen liittyvistä asioista. Torstai ja perjantai ovat minulle opetuksettomia ja sopisivat parhai-ten.

Yhteistyötä, ja vastaustanne odottaen,

Katri Mäenpää

katri.maenpaa@cou.fi

045 8827 005

LIITE 2

Hei vanhemmat!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Centrian Ammattikorkeakoulusta. Teen projektimuotoista opinnäytetyötä neljään päiväkotiin 3-6-vuotiaiden ryhmiin. Opinnäytetyöni aiheena on lasten kuvataidekasvatus. Projektini aikana havainnoin lapsenne päiväkodissa toteutuvaa kuvataidekasvatusta, sekä toteutan kuvataidetuokioita näihin ryhmiin ja käytän yhtenä dokumentoinnin välineenä valokuvausta. Valokuvia käytän opinnäytetyötäni kirjoittaessani muistin apuna, muutamia kuvia opinnäytteeni liitteenä, sekä esitellessäni opinnäytetyöni seminaarissa muille kanssaopiskelijoille. Pyydänkin teitä vanhempia täyttämään alla oleva kaavake liittyen lapsenne ja hänen taideteostensa valokuvaamiseen liittyvistä asioista projektini aikana.

Lapsen nimi: _____

Lastani saa ei saa valokuvata tuokioiden aikana.

Lapseni kuvia saa ei saa käyttää opinnäytetyössä liitteenä/osana sitä.

Lapseni kuvia saa ei saa käyttää opinnäytetyön esittelyssä seminaarissa.

Lapseni tekemiä *taideteoksia* saa ei saa käyttää opinnäytetyössä liitteenä.

Lapseni tekemiä *taideteoksia* saa ei saa käyttää opinnäytetyön esittelyssä seminaarissa.

Vanhemman allekirjoitus: _____

Kiitos vastauksestanne!

Ystävällisin terveisin,

Katri Mäenpää

LIITE 3**HAASTATTELUKYSYMYKSET VARHAISKASVATTAJILLE:**

1. Onko ryhmässänne tilaa/aikaa lasten luovalle työskentelylle?
2. Miten esimerkiksi sijoitatte kuvataidevälineet päiväkodin ympäristössä?
3. Miten innostatte lapsia taiteelliseen ilmaisuun? Miten kannustatte kuvataiteellisessa ilmaisussa lahjakkaita lapsia? Entä heitä, joille kuvataiteellinen toiminta ei ole mieluista?
4. Miten tuotte esiin lastenkulttuuria päiväkodissanne? (lasten oma taide, aikuisten lapsille luoma taide, lasten ja aikuisten yhdessä luotu taide)
5. Millaisia hyviä käytäntöjä ja ideoita päiväkodissanne on kuvataiteellisen toiminnan toteuttamisessa? (esimerkiksi lapsia innostaneet aiheet, teemat, välineet ja materiaalit)
6. Hyödynnättekö päiväkodin sisällä muissa ryhmissä hyviksi koettuja käytäntöjä myös omassa ryhmässänne?
7. Kokeiletteko mielellänne uusia ideoita lasten kanssa?
8. Mistä löydätte uusia ideoita?
9. Jaatteko kuvataiteeseen liittyviä ideoita muiden päiväkotien kanssa? Käyttekö esimerkiksi muiden päiväkotien taidenäyttelyissä?
10. Mitä olisitte valmiita tekemään tällaisten ideoiden/tiedonsiirron mahdollistamiseksi päiväkotien välillä?

LIITE 4

KUVATAIDETUOKION HAVAINNOINTI PÄIVÄKODISSA 13.4.2015

Esteettinen asenne:

- lapsen kanssa ihmettely ja hämmästyminen
- intensiivinen läsnäolo

Työskentelyn luovuus:

- tuntuma eri materiaaleihin
- kokeilemiseen kannustaminen (kiireettömyys)
- taide leikkinä (luovuuteen kannustaminen)
- lasten ja aikuisten kulttuurien vuoropuhelu
- tutkiva ja kokeileva ote
- työskentelyn pohjalla lapselle merkityksellinen kokemus, teema, tehtävä
- lasten omalle kulttuurille on tilaa
- rajat ylittävä tekeminen (kuvataide-käsityö-askartely jne.)
- elämyksien kokeminen
- ympäristön havainnointi, jäsentäminen ja arvottaminen
- kulttuurin ilmiöihin tutustuminen
- toiminnallinen työskentely: kokeilu, sovellus, leikki, eläytyminen, tarinointi
- kokemuksia pohtiva työskentely: kokemuksen jäsentäminen kuvallisesti
- työskentely ei etene kaavamaisesti (etsiminen, epätietoisuus, eri tulkin-
nat→luovuus)
- asioiden elollistaminen, tarinoiden käyttäminen keskittymisen apuna, huumori mo-
tivoimassa
- töiden tarkastelu: omasta työstä kertominen, oman maailman jakaminen

Kasvattaja opastajana:

- aika kiireettömään työskentelyyn
- innostaminen/virittäminen (elämykset → mielikuvia)
- aikuinen tallentamassa töitä ja tarinointia ja työskentelyä

- rikkaan kuvallisen ympäristön luominen
- lasten kätten jäljen näkyminen ympäristössä
- taiteeseen tutustuttaminen
- media: sankarit ja tarinat kasvatuksen välineenä, kriittinen median tarkastelu
- ei korjaa tai täydennä lapsen töitä
- lasten taiteen esillepano tärkeä tehtävä!
- kuvataiteellisen toiminnan aiheet lapsen elämyspiiristä (konkreettisia, mielikuvitusta innostavia)
- lasten välisen kilpailun vähentäminen ja paremmuusjärjestykseen laittamattomuus
- pitkät teemat ja projektit (lapsen kehityksen seuranta)
- kasvattajan innostus ja vastuullinen asennoituminen työskentelyyn
- lapsen fyysisen työskentelyn ohjaus ja materiaalien organisointi
- oppimisympäristön ja sopivan ilmapiirin luominen (rentous, keskittyminen, sitoutuminen)
- lapselle yksilöllistä huomiota omien töiden tarkastelussa ja niistä kertomisessa

LIITE 5

VARHAISKASVATTAJIEN ARVIOINTI PROJEKTISTA

Toiko projekti/projektin tuotoksena syntynyt kuvataidevihkonen uusia ideoita taiteellisen toiminnan toteuttamiseen päiväkodin arjessa? Millaisia?

Miten projekti toi lastenkulttuuria näkyväksi?

Koetteko projektin aikana tehdyn tiedonvaihdon päiväkotien välillä olleen hyödyllistä?
Millä tavoin?

KOKKOLAN KAUPUNKI

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Sivistyskeskus
Varhaiskasvatustoimen johtaja

15.4.2015

32 §

Asia	Tutkimuslupa-anomus / Varhaiskasvatus
Hakija	Katri Mäenpää hakee lupaa tutkiakseen lasten kuvataidetta. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa neljän päiväkodin kuvataidekasvatuksen toteutumista ja mahdollistaa hyvien ideoiden ja menetelmien siirtyminen muihinkin päiväkoteihin.
Lupaehdot	<p>Kaikki osapuoleet sitoutuvat noudattamaan tietosuojalaista ja salassapidosta annettuja ohjeita ja määräyksiä siltä osin kuin niitä tähän tutkimukseen liittyy.</p> <p>Tutkielmasta toimitetaan maksuttomasti yksi kappale e-mail: kaisa.wacklin(at)kokkola.fi.</p>
Päätös	Myönnän tutkimusluvan Katri Mäenpäälle anomuksen mukaisesti.
Päiväys ja allekirjoitus	15.4.2015 Varhaiskasvatustoimen johtaja
Liite	Tutkimuslupa-anomus
Jakelu	Hakija, Kaisa Wacklin

INTERVENTIO 1.

Keväiset puut:

Esivalmistelut: Askarteluliinat laitetaan kahteen pöytään. Jokaiselle pienryhmän lapselle laitetaan valmiiksi kartonki ja lyijykynä. Sanomalehdistä on irrotettu arkkeja lasten revittäväksi. Molemmissa pöydissä on astia, jossa on liisteriä. Työhön tarvitaan pieniä ”tuputtimia”, joilla liisteriä voidaan hennosti tuputtaa työhön lehtiä varten. Pöydällä on myös vihreää silkkipaperisilppua laatikossa. Mukana voi olla myös erivärisiä pieniä kartongin paloja, joista lapset voivat halutessaan leikata vaikka muuttolintuja puihin asumaan. Tarvitaan siis myös saksia ja tusseja lasten nimien kirjoittamiseen työhön.

Toteutus:

Lapset jaetaan pienryhmiin. Kaksi pienryhmää kerrallaan aloittavat työskentelyn, kumpikin eri pöytien ääressä. Pienryhmissä on noin 3-4 lasta kussakin. Lasten kanssa aluksi pohditaan kesän merkkejä, mitä lapset ovat havainneet? Aikuinen johdattelee lasten vastausten perusteella lapsia kesäisten puiden tekoa kohti (hiirenkorvat, talviunilta heräilevät eläimet, muuttolinnut).

Työskentely aloitetaan sillä, että kukin lapsi saa piirtää omalle paperilleen mahdollisimman ison puunrungon ääriviivat oksineen. Tämän jälkeen lapset saavat alkaa repiä sanomalehdistä paloja ja kastaa ne liisteriin/sivellä sormillaan liisteriä sanomalehtisuikaleisiin. Liisteröidyt suikaleet kiinnitetään puunrunkoon ääriviivojen sisälle. Työssä vaaditaan tarkkuutta muun muassa riittävän pienien/isojen suikaleiden repimisessä ja niiden sijoittelussa. Sanomalehtisuikaleet voi olla hieman toistensa päällä.

Kun runko on valmis kukin lapsi saa vuorollaan tuputtaa liisteriä oksille lehtien sijoittamista varten. Kun oksissa/niiden ympärillä, on lapsen mielestä riittävästi liisteriä, kaadetaan vihreää silkkipaperisilppua liisteröityjen kohtien päälle, jonka jälkeen ylimääräinen paperisilppu ravistellaan pois liisteröimättömistä kohdista. Halutessaan lapsi voi tuputtaa liisteriä myös hieman puun juurelle ruohoa varten.

Lopuksi lapsi saa piirtää kartongin palalle haluamansa linnun tai eläimen, joka voisi puussa asustaa. Eläimiä voi olla muutamakin. Tämän jälkeen lapsi leikkaa eläimen irti kartongista ja liimaa eläimen työhönsä haluamaansa kohtaan. Viimeisenä työhön kirjoitetaan lapsen nimi ja vuosiluku.

INTERVENTIO 2.

Eläimelle pesä:

Esivalmistelut: Tarvitaan luonnonmateriaaleja, isoja papereita/kartonkeja, lyijykyniä, vahaliituja, värikyniä ja liimaa.

Luonnosta kerätään lasten kanssa heidän mielestään kauniita asioita, niitä voi olla melkein mikä vaan: lehti, oksa, kukka, kasvi yms. Nämä asiat kerätään isolle alustalle päiväkodin sisälle.

Toteutus:

Lapset jaetaan pienryhmiin. Ryhmät ovat kooltaan 4-5- hengen ryhmiä. Yhtä aikaa tekemässä voi olla kaksi ryhmää jos on kaksi ohjaajaa mukana. Loput ryhmäläiset voivat leikkiä sisällä toisessa huoneessa tai mennä ulos leikkimään.

Tuokio aloitetaan pohtimalla lasten kanssa millaiset eläimet heräävät kevään aikana? Mietitään minne eläimet ovat rakentaneet pesänsä, millaisia ne ovat tai millaisia niiden tulisi olla? Millainen on hyvä eläimen pesä? Millaisen pesän lapset rakentaisivat ja mistä materiaaleista jos olisivat itse eläimiä? Mikä eläin lapset haluaisivat olla? Mikä eläin on heidän mielestään kiinnostava?

Tämän jälkeen lasten kanssa piirretään heidän haluamansa eläin paperille ja väritetään eläin sen väriseksi kuin itse haluaa. Eläimen tulisi olla riittävän pieni, että se mahtuu pesän sisälle. Eläimen ei välttämättä tarvitse olla juuri oikean värinen ja muotoinen, lapsi voi keksiä myös oman eläimensä. Lapset voivat käyttää eläimen piirtämiseen vahaliituja ja värikyniä.

Seuraavaksi lapset saavat valita isolta alustalta heidän keräämiensä luonnonmateriaalien joukosta haluamansa pesänrakennustarvikkeet. Nämä materiaalit lapsi saa itse liimata oman eläimensä ympärille pesäksi.

Lopuksi lapset saavat kertoa omasta eläimestään kukin vuorollaan, aikuinen voi kirjoittaa lapsen kertoman ylös erilliselle lapulle, joka kiinnitetään lapsen työn viereen seinälle työn kuivuttua. Myös lapsen nimi kirjoitetaan työn alareunaan ja päivämäärä.

INTERVENTIO 3.

Peilikuvaperhoset:

Esivalmistelut: Tarvitaan paksua paperia, saksia, akryyli/sormivärejä, värialusta (pahvinpala), pensseleitä, lyijykyniä. Pöydälle on asetettu maalausta varten askarteluliina. Jokaiselle lapselle on jaettu A4 kokoinen kahtia taitettu paperi ja lyijykynä. Pöydän keskellä on erivärisiä maalipurkkeja, joista lapset saavat valita haluamansa värit värialustalleen.

Ryhmä jaetaan pienryhmiin, joissa on kussakin noin 4-5-lastaa. Kaksi ryhmää voi kerrallaan tulla työskentelemään, mikäli ohjaamassa on kaksi ohjaajaa. Muut lapset voivat mennä ulkoilemaan tai leikkiä eri tilassa.

Työskentely: Kysytään lapsilta ovatko he nähneet vielä perhosia ulkona? Minkä värisiä perhosia on olemassa? Minkälaisia perhosia lapset ovat nähneet? Miltä näyttäisi maailman kaunein perhonen? Mitä värejä maailman kauneimmassa perhosessa olisi? Entä minkä muotoinen se olisi? Voidaan myös yhdessä katsella perhosten kuvia internetistä tai voidaan tulostaa kumpaankin ryhmään erilaisia perhosten kuvia tarkasteltaviksi.

Lapset ohjeistetaan tekemään maailman kaunein perhonen. Työntekijät voivat auttaa esimerkiksi näyttämällä/piirtämällä erilliselle paperille perhosen muoto. Lapset siis piirtävät kahtia taitetun paperin toiselle puolelle vain puolet perhosesta. Tämän jälkeen perhonen leikataan kaksinkertaisesta paperista, jolloin syntyy symmetrinen perhonen.

Seuraavaksi lapsia ohjeistetaan maalamaan vain toinen perhosen siipi akryyliväreillä. Ohjaajat auttavat lapsia värien ottamisessa laittamalla heidän haluamiaan värejä värialustoille. Lapset saavat maalata sormin tai pensselien avulla. Perhonen voi olla maalausvaiheessa edelleen kahtia taitettuna, että perhosen toinen siipi säilyy puhtaana.

Lopuksi kun lapsi on saanut perhosensa maalattua ohjaaja näyttää kuinka perhosen siipi taitetaan maalatun siiven päälle varovasti, jolloin maali levittyy myös toiseenkin siipeen. Tämän jälkeen perhonen avataan ja laitetaan kuivumaan. Lapset saavat keksiä omalle perhoselleen nimen, jonka työntekijä kirjoittaa lapulle perhosen viereen lapsen oman nimen kanssa.

INTERVENTIO 4.

Kuviokohokkaat (Puffy paint):

Tarvikkeet:

A3 kokoiset kartongit/vahvaa värillistä paperia. Puffy paintiin tarvitaan leivinjauhetta, vehnä jauhoja, suolaa, vettä ja elintarvikevärejä/pullovärejä, sekä sekoitustikkuja, värikuppeja ja monta sivellintä (jokaiseen kuppiin yksi). Lisäksi tarvitaan lyijykyniä ja pyyhekuveja. Lopuksi tarvitaan myös mikroa, että puffy paint saadaan kohoamaan.

Esivalmistelut:

Ohjaaja sekoittaa puffy paintia pieniin maalauskuppeihin ja lisää eri väreisiä pullo/elintarvikevärejä kuhunkin kuppiin, jokaiseen kuppiin tulee kullekin värille oma siveltime nsä. Kartongeista/papereista leikataan muutamia sopivan kokoisia paloja valmiiksi. Pöydille laitetaan askarteluliina.

Puffy paintin valmistus: 1tl leivinjauhetta, 1rkl vehnä jauhoja, 1,5rkl suolaa, 4tl vettä ja elintarvikeväriä/pulloväriä eri väreissä. Seoksen kuuluisi olla tahnamainen.

Toteutus:

Lapsille näytetään esimerkki miten puffy paintia voi käyttää. Tämän jälkeen lapset saavat miettiä minkälaisen kuvion haluavat tehdä ja millä värillä/väreillä. Sitten lapset voivat piirtää lyijykynällä haluamansa väriselle A3 tai pienemmälle paperille/kartongille kuvion. Aiheena voi olla vaikkapa kesän kukat tai perhoset yms.

Kun lapset ovat piirtäneet kuvion he saavat maalata kuvion päälle puffy paintilla. Lapset saavat itse valita värin ja aina yhtä väriä varten on tietty sivellin, etteivät värit sekaannu kupeissa. Puffy paintia täytyy laittaa paksusti, että se kohoaisi mikrossa.

Kun lapsi on saanut oman työnsä tehtyä, lämmitetään kunkin työ niin, että puffy paint kohoaa. Lapsen kanssa voidaan vaikka yhdessä laskea kolmeenkymmeneen työn ollessa mikrossa. Kun lapsen työ on kohonnut voi lapsi kirjoittaa siihen nimensä. Jos maali on riittävän kuivaa voi ohjaaja (mikäli aikaa riittää) kysyä, mitä kuvassa on ja kirjoittaa sen työn taakse/nimen viereen muistoksi.

LASTEN KUVATAITEEN VIHKO
ideoita, vinukkeja ja materiaaleja

Johdanto

Tämä lasten kuvataiteen vihko on osa opinnäytetyötäni, jossa pääpaino on lasten kuvataidetta koskevien ideoiden ja menetelmien siirtyminen sujuvimmin päiväkodista toiseen. Tähän vihkoon onkin kerätty neljän päiväkodin varhaiskasvattajilta käytännössä hyviksi koettuja ideoita kuvataidekasvatukseen toteuttamiseen päiväkodin arjessa.

Haluun kiittää erinomaisesta yhteistyöstä Halkokarin, Hakalahden, Kaustarin ja Pikiruukin päiväkoteja! Teidän avullanne tämä projekti oli mahdollista toteuttaa. Ideanne ovat tehneet tästä projektista todella arvokkaan ja tämän vihon sisältö on teidän sanelemaanne. Toivon, että tämä projekti on antanut myös teille jotain, sillä itselleni tämä prosessi on ollut rikastuttava kokemus. Erityiskiitos kuuluu myös siskolleni Eijasa Mäenpäälle, joka teki tähän vihkoon kauniin kuvituksen - inspiroimaan varhaiskasvattajia!

Kokkolassa toukokuussa 2015

Katri Mäenpää

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	2
Sisällysluettelo	3
Luonto	4
Kasvikset	4
Eiäimet	9
Puut	12
Meri	15
Merirosvoeteima	15
Avaruus	18
Planeetat	19
Raketit	22
Erilaiset tekniikat	23
Puffy paint – kohokuviot	23
Sokerimaalaus	24
Perhosmaalaus	25
Kuulamaalaus	27
Jäätäide	28
Lähteitä uusille ideoille	29

KAŠVIKŠET

Lasten kanssa pitempänä projektina voi toteuttaa kasvisteeman, joka voi jatkua koko vuodenkin ympäri. Joka kuukausi lapset voivat tutustua uuteen kasvikseen, sen ulkonäköön, hajuun, makuun, tuntuun ja muotoihin.

Tutustuminen voi tapahtua hauskaasti satujen ja runojen kautta, netistä löydettyjen kuvien, erilaisten leikkien ja tietyksi itse kasviksen avulla. Lapsen omaa mielikuvitusta unohtamatta, voi olla hauska tehdä ihan oma satumainen kasvis vaikkapa taikataikinasta.

Kuvataiteellinen toiminta antaa lapselle itselleen mahdollisuuden konkreettisesti tutustua kasvikseen. Muotoon tutustua voi erityisesti taikataikinän ja muovailuvahan avulla. Värien tutkiminen on lapsista myös mielekästä, kun lapset saavat itse sekoittaa värit kasvikselleen.

Tuokio ehdotus:

- Kuukauden kasviksena on nauris. Luetaan lapsille nauriista kertova kirja. Mukana alustuksessa on myös nauris itse. Lasten kanssa ihmetellään nauriin muotoa, värejä, tuntua ja hajua.
- Tehdään nauris pienryhmissä liisteristä ja sanomalehdestä. Puhallettu ilmapallo kiinnitetään kuppiin maalarinteippiä ja palloon liimataan liisterillä sanomalehtisuikaleita.
- Pallojen annetaan kuivua muutama päivä, jonka jälkeen pallo poksautetaan ja irrotetaan varovasti.
- Lasten kanssa pohditaan tarkemmin nauriin väritystä. Mitä värejä nauriista löytyy? Mitä värejä sekoittamalla saamme halutun värin?
- Kukin lapsi sai pienryhmässä valita värin, jolla haluaa yhteistä naurista maalata. Lapsi sekoittaa värin itse aikuisen avulla.
- Maalain annetaan kuivua pari päivää, jonka jälkeen liimataan vihreitä paperisuikaleita nauriin avoilmeen päähän.

5

PAPPILAN HÄTÄVARA:

Kotitekoinen liisteri:

Kattilaan laitetaan 1 osa vehnäjuhoja ja 3 osaa vettä. Seos kiehautetaan kattilassa koko ajan sekoittaen, pohjaan palamista välttäen. Anna jäähtyä hetki. Liisteri on valmista!

6

Tuokio ehdotus:

;- Kuukauden kasviksena on peruna. Perunaa tutkitaan kaikilla aisteilla ja perunalaulun avulla:

Peruna on pyöreä, peruna on soikea,

peruna on ruoka ihan oikea,

perunaa kun syödä saa, johan aikaa maittamaan,

peruna on ruoka ihan oikea,

hei, hei peruna.

;- Virittäymiseen voidaan myös leikkiä perunaleikkejä, kuten kuumaa perunaa, sekä lauleleikkiä, jossa musiikin loputtua tulee esittää joko ranskanperunaa, pariisinperunaa tai sipsiä.

;- Kuvataiteellisenä tuokiona koko ryhmä voi tehdä perunaperheen perunoista. Hiuksina voidaan käyttää esimerkiksi grillirikkuja, piipunrasseja ja lankaa. Silminä voidaan käyttää irtosilmä, tai tehdä ne kynällä. Nenä valmistuu helposti napista ja suu langasta. Korvat voi tehdä vaikka laminoimalla ruskeaa paperia ja kiinnittämällä ne perunaan.

;- Kuukauden lopuksi voidaan tehdä perunarieskaa.

7

ELÄIMET

Mycs eläinteemaa voidaan hyödyntää läpi vuoden kantavana teemana. Lasten kanssa on hauska seurata eläinten iikehdintää esimerkiksi eri vuodenaikoina. Mirkä eläimet ovat menneet talviunille? Milloin eläimet heräävät talviuniltaan? Missä eri eläimet elävät? Millainen niiden pesä on?

Eläinten kuvia voidaan selailia netistä ja myös lastenkirjallisuutta on runsaasti tarjolla eläimistä.

Tuokio ehdotus:

- Tehdään eläimelle pesä!
- Lasten kanssa voidaan pohtia eläinten talviunille menoa tai sieltä heräämistä. Mirkä eläimet nukkuvat talviunta? Onko lapsilla jokin tietty lempieläin? Tutkitaan luonnossa elävien eläimien elämää kirjoista, netistä ja luonnossa käyskennellen.
- Kuvataiteelliseksi toiminnaksi tämän tutkimisen tuloksen voi muuttaa tekemällä yhdessä lasten kanssa pesä heille mieluiselle tai kiinnostavalle eläimelle.
- Aloitetaan piirtämällä ja värittämällä mieluisa eläin keskelle isoa paperia (A3). Eläimen tulee sijoittua melko keskelle, ja olla riittävän pieni, että pesä mahtuu sen ympärille.
- Kun eläin on valmis, voidaan lasten kanssa lähteä luontoon. Lasten kanssa kerätään luonnosta kauniita asioita, pesänrakennusvälineitä. Lapsi saa itse päättää mitä asioita haluaa pesäänsä laittaa.
- Luonnosta kerättyjen materiaalien annetaan kuivua sanomalehtien päällä pari päivää. Tämän

jälkeen lapset saavat liimata luonnonmateriaalit eläimen ympärille turvallisiksi ja lämpöiseksi pesäksi luonnon kylmyyttä vastaan.

Tarvikkeet:

Luonnonmateriaaleja, kyniä, pyyhkumejä, värikyniä, liimaa, saksia, isoja papereita (A3), sanomalehtiä alustaksi kuivumiselle.

11

PUUT

Vuodenaikojen vaihtelua on helppo seurata myös puiden avulla. Lehtien syntymistä, kukoistamista ja kuolemaa on kaunisti seurata, mutta myös nuoren koivun kasvamista siemenestä täysikasvuiseksi ja vahvaksi.

Tuokio ehdotus:

- Seuraavan idean voi toteuttaa lähes minä vuodenaikana tahansa muuttamalla siikkipaperisipun väriä.
- Pohditaan lasten kanssa millaisia puut ovat tällä hetkellä? Esimerkiksi: keväisen puun muuttuminen lehdettömäksi, lehdelliseksi.
- Työskentelyn aluksi pohditaan yhdessä lasten kanssa miltä puu näyttää ja miten se rakentuu. Mistä oksat lähtevät? Millainen puun runko on?
- Seuraavaksi lapset saavat piirtää mahdollisimman paksun ja ison rungon isolle (A3) kartongille, johon piirretään myös oksat.

12

Seuraavaksi lapset saavat itse repiä sanomalehdestä pieniä paloja, ikään kuin mosaiikkia varten. Osa suikaleista voi olla isoja, riippuen puun koosta.

Liisteriä levitetään piirretyn puunrungon ja oksien päälle ja sanomalehtisilppua asetellaan liisteröityihin kohtiin.

Tämän jälkeen lapset saavat levittää liisteriä hiukan oksien päälle. Riippuen vuodenaikasta liisteriä laitetaan vain vähän, vähäisiä lehtiä varten ja kesäaikaan paljon, runsasta lehvästöä varten.

Liisteröityjen oksien päälle lapsi saa kaataa kulhosta aikuisen valmiiksi silppuamia silkipaperin paloja (lapsi ei välttämättä jaksa sanomalehtien silppuamisen jälkeä repiä vielä silkipaperiakin). Lehtiä painellaan varovasti työhön kiinni, jonka jälkeen työtä ravistetaan hennosti, jotta kiinnittymättömät lehdet putoavat.

Lopuksi lapset saavat halutessaan piirtää kartongille jonkin eläimen esimerkiksi muuttolinnun, ja leikata ja liimata sen puuhun. Työ on valmis!

Tarvikkeet: A3 värillistä kartonkia, silkipaperisilppua, sanomalehtiä, liisteriä (valmista tai itse tehtyä), lyykkyä, pyyhkettä, värillisiä kartongin paloja (eläimiä varten), saksia, liisterikuppeja, [tuputtimia](https://www.youtube.com/watch?v=80000000000000000000).

MERI

Lasten kanssa voi käydä tutustumassa meren rantaan, josta lasten kanssa voi kerätä erilaisia luonnonmateriaaleja. Kuvataiteelliseksi toiminnaksi meriteema taipuu kun aihetta työsteetään esimerkiksi suolataikinan, paperimassan, saven, askartelun tai maalauksen avulla, jolloin voidaan luoda lasten kanssa yhdessä kaloja ja muita mereneläviä.

MERIVOSVOTEEMATuokio ehdotus:

- Aarrearkkujen tekeminen merirosvoxyyliin.
- Askarteluun tarvitaan jokaiselle lapselle oma konvehtirasia tai kenkälaatikko.
- Laatikko päällystetään lasten kanssa mustalla huopakanakaalla, käyttäen ilimaa. Tässä tarvitaan paljon ohiausta muun muassa laatikon saumojen asettelussa.
- Tämän jälkeen lasten kanssa voidaan tehdä esimerkiksi savesta tai taikataikinaista erilaisia meriäiheisiä koristeita laatikkoa varten. Esimerkiksi meritähhtiä, simpukoita ja kaloja.

15

- Lapsi saa maalata koristeensa haluamillaan väreillä. Tämän jälkeen koristeet kiinnitetään laatikon päälle.
- Hyvä idea on myös muovailta kunkin lapsen nimet muun muassa suolataikinaista ja maalata ne esimerkiksi hopean tai kullan väreillä ja liimata nekin koristeeksi aarrearkkuun.

Tuokio ehdotus:

- Tehdään merirosvohahmo eri materiaaleista!
- Isolle A3 paperille piirretään ihmisen ääriiävät, aikuinen voi näyttää mallia kuvasta tai käyttämällä omaa kehoaan mallina lapselle. Lasta voi myös konkreettisesti opastaa hahmon piirtämisessä. Piirretään ääriiävät, kasvopiirteet ja vaatteet.
- Tämän jälkeen hahmo väritetään mm. vesiliukoisilla liiduilla tai värikynillä. Väritetään hahmon iho ja vaateus ja levitetään väri siveitimellä.
- Tämän jälkeen hahmoille voi askarrella vaatteita kangaspaloista, partaa ja hiukset villalangasta, hatun kartongista, miekan folliosta yms.

16

Samalla kun ryhmän poikien kanssa tehdään merirosvot, voidaan tyttöjen kanssa tehdä prinsessaversiot. Prinsessoille voi tehdä paljeteista koristuksia mekkoon, korvakoruja, timantteja kruunuun. Foliosta kruunu tai tiara. Helmistä ja rautalangasta saa kauniita koruja, kun rautalangan painaa työstä läpi ja rautalangan päät solmii työn taakse.

"On ollut avaruus/ ja tähtiä kauas vie./ On öinen maailma/ on hämäräinen tie./ On tähtiä uusia/ ja talvaan sini määränpää./" (säv./san. H. Blake, suom. Tarja Leena Salmakorpi)

AVARUUS

Avaruusteemaa voidaan hyödyntää helposti vaikka koko vuoden ajaksi. Teema soveltuu monenlaiseen tekemiseen, leikkeihin (avaruushippa), lauluihin, lorutteluun ja erityisesti kuvataiteelliseen toimintaan. Eräissä päiväkodissa tämä teema oli lähtenyt lasten omasta kiinnostuksesta ja juuri lasten kiinnostus on kantanut jo pitkään kaikenlaisessa avaruusalheissa tekemisessä.

Avaruutta voidaan lasten kanssa tutkia katsomalla videoita esimerkiksi Youtubesta, ja katsella kuinka planeetat liikkuvat. Netistä löytyy myös runsaasti kuvamateriaalia planeetoista. Erityisesti kannattaa hyödyntää Yle Areenan dokumenttisarja ”Avaruuskansiot”, joista löytyy 20 min pituisia videoita avaruuden planeetoista ja ilmiöistä.

PLANEETAT

Tuokio ehdotus:

- Planeettojen askartelu paperisuikaleista ja liisteristä.

- Jokainen lapsi saa valita itselleen kiinnostavan planeetan.
- Puhalletaan valmiiksi erikokoisia ilmapalloja. Ilmapalloja voidaan muokata ympyränmalliseksi käyttämällä maalariinteippiä apuna.

- Tämän jälkeen tarvitaan liisteriä ja paperisuikaleita, jotka lapset ovat voineet repiä jo ennen työskentelyä.
- Seuraavaksi lapsi saa kastaa sanomalehtisuikaleita

liisteriin ja asetella ne pallon päälle. Liisteriä tulee olla runsaasti ja sanomalehtikerroksen tulee olla paksu, että se pysyy muodossaan ilmapallon kurtistuessa sisällä.

- Valmiiden pallojen annetaan kuivua useampi päivä. Tämän jälkeen lapsen kanssa tarkastellaan minkä värinen oma planeetta onkaan ja lapsi saa itse sekoittaa värin ja maalata planeetan.

- Kun planeetat ovat valmiit voi ne ripustaa roikkumaan katosta kuin oikean Aurinkokunnan.

Aliin:<http://www.kolumbus.fi/mm-sajo/Osoitteet-Avaruus.htm>

RAKETIT

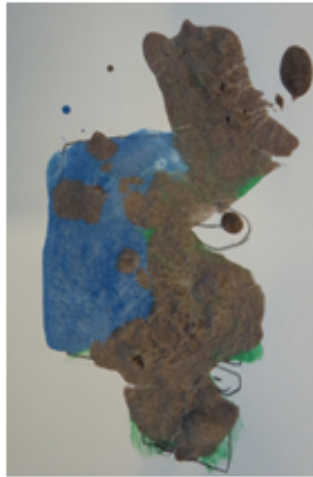

Tuokio ehdotus:

- Askarrellaan lasten kanssa raketteja kartongista ja siikkipaperista.
- Lapsot leikkaavat rakettiin kuuluvan rungon (suorakulmio, kärjen ja siivekkeet (x kolmiot), ikkunoita (ympyröitä), sekä raketista lähtevät eriVäriset tulenieskat siikkipaperista.
- Lapsot ilmaavat osat yhteen mallin mukaan.
- Raketit voidaan asetella kauniisti kiinnittämällä ne läpikuultavaan kankaaseen, jonka taakse voidaan laittaa led-jouluvalot, jotka luovat tähtitaivaan tunnun loistaessaan taustalla.

PUFFY PAINT – KOHOKUVIOT

Puffy paint tarkoittaa mikrossa kohoavaa maalia. Tätä maalia voidaan käyttää kuten mitä tahansa maalia, tosin kohoamista varten maalia tulee laittaa runsaasti. Tässä työskentelyssä voi syntyä katkua (mikro).

Puffy paintin ainesosien sekoitussuhteet vaihtelevat ohjeittain, mutta kokeilemalla itse voi löytää parhaan seoksen. Tässä kuitenkin eräs ohje:
 1 tl leivinjauhetta
 1 rkl vehnä jauhoja
 2,5 rkl suolaa
 3 rkl vettä
 elintarvikeväriä/pulloväriä
 Tästä seoksesta tulee tahnaista.

- Valmistelut: puffy paintia on tehty pieniin maalauspurkkeihin kuhunkin purkkiin eri värejä, jokaisessa purkissa omat sivetimensä. Tarvitaan myös paksuhkoja papereita.
- Lapset saavat maalata sateenkaaret omaan paperiinsa käyttäen mahdollisimman montaa väriä.
- Kun sateenkaari on valmis, se laitetaan mikroon 30 sekunniksi. Tämän ajan kuluessa sateenkaaren tulisi kohota. Lapsen nimi kannattaa kirjoittaa kohoamisen jälkeen paperin reunaan, sillä työkyynän jäljet saattavat palaa mikrossa.

SOKERIMAALAUUS

- Sokerimaalauksessa keitetään 2 osaa sokeria ja 1 osa vettä, kunnes sokeri on liuennut veteen.
- Isolla pensselillä voidaan sokerimaalia levittää haluttuun muotoon paperille.

- Tähän kuvioon voidaan painella muutamia tippoja esimerkiksi peiteväriä pensselillä, jolloin väri leviää kauniiksi kukkasiksi sokerimaalikuviioon.

PERHOSMAALAUΣ

Tuokio ehdotus:

- Keskustellaan lasten kanssa perhosista. Millaisia perhosia lapset ovat nähneet? Millainen on maailman kaunein perhonen? Katsellaan perhosten kuvia yhdessä.

Lapsi piirtää taitetulle A4 paperille perhosen toisen siiven siten, että perhosen keskikohta on taitoskohdassa (ota ei myöhemmin leikata). Lapsi usein tarvitsee pajon apua perhosen muodon hahmottamisessa, tässä apuna kuvat

ja aikuisen esimerkki.

- kun perhosen siipi on valmis, saa lapsi leikata perhosen irti paperista siten, että siipien väliin jää "sarana".
- Tämän jälkeen käännetään perhonen niin, että lyökynäpuoli jää lopuksi nurjalle puolelle ja kirjoitetaan nurjalle puolelle myös lapsen nimi.
- Lapsi saa seuraavaksi maalata pulloväreillä perhosen yhden siiven, toisen siiven ollessa taitettuna maalatun siiven alla.
- Kun lapsi on tyytyväinen siiven värykseen hän voi aikuisen avustuksella taittaa puhtaasti siiven maalatun päälle ja painella niitä yhteen.
- Seuraavaksi siivet avataan erilleen ja syntyy yksilöllinen perhonen.

- **Ideoitä:** Kuulamaalauksella voi tehdä pääsääisenä rairuohoa tai uutena Vuotena räikeän ilotulituksen.

JÄÄTAIDE

- Jäätaidetta tehdään siten, että lapsi voi etsiä luonnosta/päiväkodin materiaaleista jotain, mitä haluaa laittaa jään sisään.
- Tämä esine laitetaan purkkiin, jossa on vettä ja laitetaan jäätyämään pakasteeseen tai ulos pakkaseen.
- Kun vesi on jäähtynyt kopautetaan jääpala ulos muotistaan.
- Näitä jääkimpaleita lapset voivat tehdä taljeksi ulkoileluiksi tai koristeiksi ulos.

- Lapsi voi lopuksi keksiä omalle perhoselleen nimen. Esimerkiksi "sinikko".

KUULAMAALAUUS

- Kuulamaalaukseen tarvitaan pieni laatikko/frasia, jonka pohjalle laitetaan paksu paperi. Lisäksi tarvitaan esim. lasikuulia.
- Laatikon/frasian pohjalla olevalle paperille laitetaan pulloväriä pieni läntti, tai haluttaessa useampia värejä. Tämän jälkeen kuulat laitetaan laatikkoon ja lapsi saa alkaa kallistelemaan laatikkoa niin, että kuulat liikkuvat vapaasti.
- Värit leviävät joka suuntaan, muodostaen ohuita viivoja.

27

28

L Ä H T E I T Ä U U S I L L E I D E O I L L E

- Maailmanlaajuisesti ideoita ja inspiraatiota viusaajisiin projekteihin (kirjautuminen): <https://fi.pinterest.com/>
- Lasten kulttuurikeskusten verkosto: <http://www.talikalamppu.fi/>
- Facebook: Varhaiskasvatustajien materiaaliopankki (liittyminen): <https://www.facebook.com/groups/641014112603018/>
- Mainoslehdet, joissa esitellään askartelutarvikkeita.
- Askartelu ja käsityölehdet.
- LAPSET!

Täustamateriaalia:

Eläimet: <http://www.luontoportti.com/suomi/fi/>

Avaruus: (lyhytvideot) <http://areena.yle.fi/2-2692618>

VIHON VALOKUVAT: Katri Mäenpää ja kuvat (s-6 ja s-8 yllin kuva) Sanni Koskiniemi.

VIHON KUVITUS: Eijsa Mäenpää.

